

कोभिड १९ खोप तालिमको परिचय

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

उद्देश्यहरु

- स्वास्थ्यकर्मी तथा खोप प्रदायकलाई कोभिड १९ खोप व्यवस्थापन सम्बन्धि जानकारी प्रदान गर्ने

तालिम प्याकेजका सामग्रीहरू

- मोडुल १ : कोभिड -१९ खोप तालिमको परिचय
- मोडुल २ : कोभिड -१९ कोभिड१९ खोप, खोपको भण्डारण र सुक्ष्मयोजना
- मोडुल ३ : कोभिड -१९ खोप सेसन सञ्चालन
- मोडुल ४ : कोभिड -१९ खोपको ए.ई.एफ.आई अनुगमन
- मोडुल ५ : कोभिड -१९ खोपको अभिलेख तथा प्रतिवेदन
- मोडुल ६ : कोभिड - १९ सम्बन्धि सुचना तथा सञ्चार

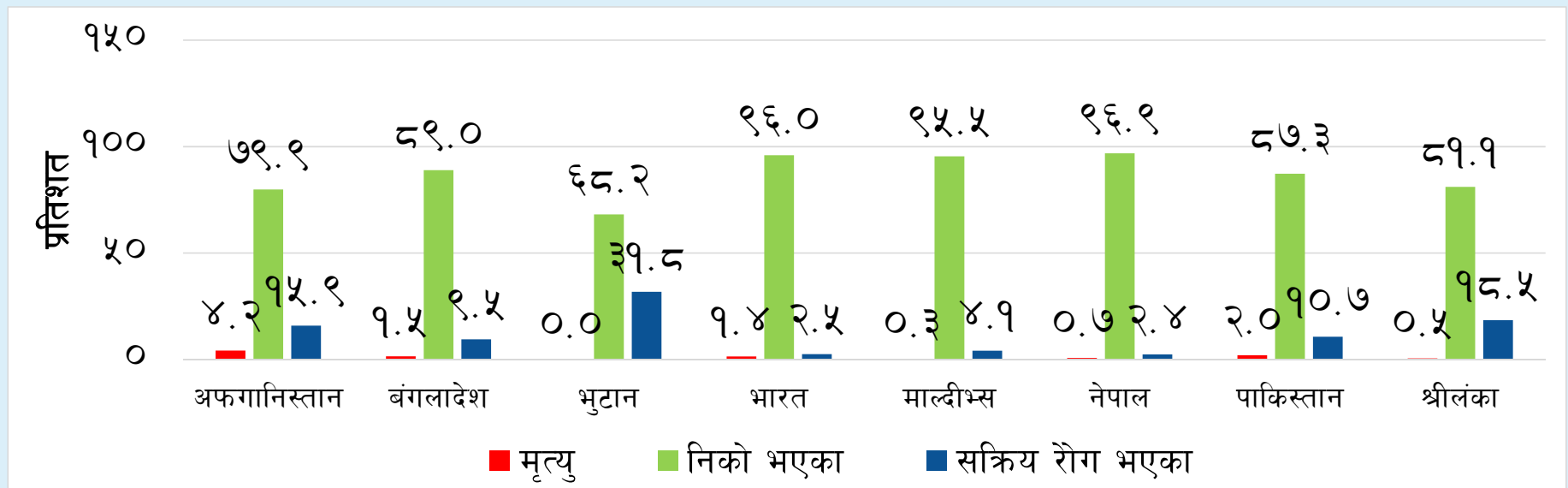

पृष्ठभूमि

- सन् २०१९ डिसेम्बरमा चाइनाको वुहानबाट शुरु भएको नयाँ प्रजातिको संक्रामक भाइरस हो ।
- विश्व स्वास्थ्य संगठनले मार्च २०२० मा विश्वव्यापी महामारीको रूपमा घोषणा गरेको थियो ।
- जनवरी १, २०२१ को तथ्याकं अनुसार विश्वमा ८१,९४७,५०३ जना मानिसहरुमा कोभिड १९ को संक्रमण भइसकेको छ, जसमध्ये १,८०८,०४१ जनाको मृत्यु भइसकेको छ ।
- नेपालमा जनवरी २३, २०२० मा पहिलो कोभिडको बिरामी देखा परेको थियो र डिसेम्बर ३१ २०२०, सम्म आईपुग्दा २६०,५९३ मानिसहरु यसबाट संक्रमित भइसकेका छन् ।
- नेपालको हाल सम्मको तथ्याकं हेर्दा यस रोगबाट निको हुने दर उच्च रहेको छ, करिब ९७ प्रतिशत संक्रमितहरु निको भइसकेका छन् भने १ प्रतिशत भन्दा कम संक्रमितको मृत्यु भएको छ ।

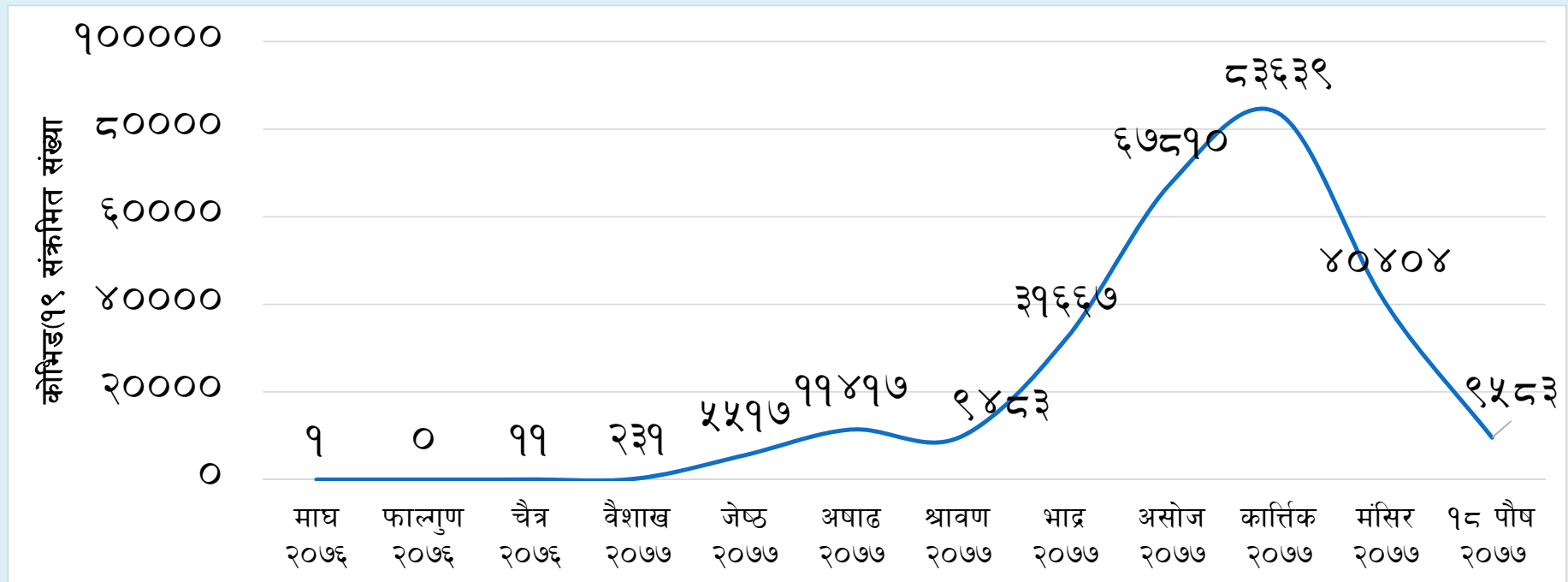
सार्क राष्ट्रहरुको कोभिड-१९ को संक्रमण अवस्था (पौष १६ २०७७ सम्म)

सार्क राष्ट्रहरुमा भएको कोभिड १९ को जम्मा रोगीहरु मध्ये नेपालमा निको हुने दर सबै भन्दा धेरै रहेको छ भने मृत्युदर सार्क देशहरु मध्ये मृत्यु दर पाँचौ स्थानमा रहेको देखिएको छ ।

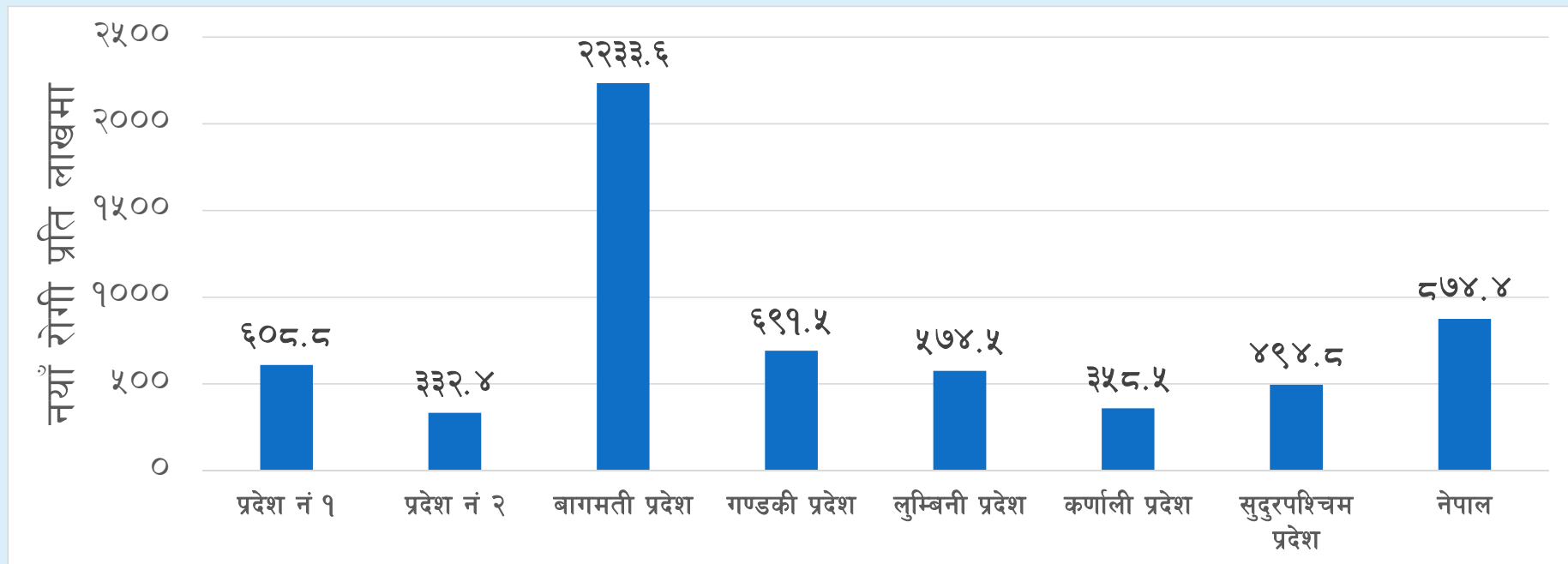
नेपालमा महिना अनुसार कोभिड १९ को संक्रमण (पौष १६ २०७७ सम्म)

२०७७ को वैशाख महिना देखि कोभिड-१९ को संक्रमण बिस्तारै बढ्दै गयो र असोज, कार्तिक सम्ममा पुग्दा यसको संख्या तिब्र रुपमा बृद्धि भयो भने तत् पश्चात संक्रमणको संख्या बिस्तारै घट्दै गईरहेको छ । यसको संक्रमण नियन्त्रण तथा रोकथामको जन स्वास्थ्यका मापदण्डहरु अपनाउदै आइरहेको छ ।

प्रदेश अनुसार कोभिड १९ को नयाँ संक्रमित संख्या प्रति लाखमा, (१६ पौष २०७७ सम्मका)

सबै भन्दा बढी नयाँ रोगीका संख्या बागमती प्रदेशमा र कम नयाँ रोगीका संख्या प्रदेश नं २ मा क्रमशः २२३४ र ३३२ प्रति लाखमा रहेका छन् ।

उमेर अनुसार संक्रमण भएका मध्यको मृत्युदर, १६ पौष २०७७ सम्मको

उमेर समुह (वर्षमा)	कोभिड -१९ संक्रमित संख्या	मृत्यु संख्या	उमेर अनुसार संक्रमण भएका मध्यको मृत्युदर (प्रतिशतमा)
००-०४	२६५५	८	०.३०
०५-०९	३५७५	३	०.०८
१०-१४	५१३७	१	०.०२
१५-१९	११८०२	१६	०.१४
२०-२४	३०८६३	२९	०.०९
२५-२९	३९३१९	३५	०.०९
३०-३४	३६९८७	५३	०.१४
३५-३९	३१३७८	६९	०.२२
४०-४४	२४११२	८९	०.३७
४५-४९	१८८१९	११८	०.६३
५०-५४	१६६१८	१२९	०.७८
५५-५९	११४७३	१७४	१.५२
६०-६४	८५०८	१८०	२.१२
६५-६९	६३०५	२२१	३.५१
७०-७४	४६७६	२५६	५.४७
७५-७९	३०९१	१९३	६.२४
८०-८४	१८८६	१५२	८.०६
८५+	१३७१	१२७	९.२६
उमेर समुह उपलब्ध नभएको	२०१८	३	०.१५
जम्मा	२६०५९३	१८५६	०.७१

कोभिड-१९को संक्रमण
दर तथा रोग लागेपछि
मृत्यु हुने दर विशेष गरि
५५ वर्षमाथि उमेर
समुहका नागरिकहरुमा
धेरै रहेको छ।

उच्च जोखिम बर्ग

विश्व तथा नेपालमा भएको संक्रमणको संख्या, दर र जटिलता हेर्दा निम्न समुहमा रहेका ब्यक्तिहरु संक्रमण पश्चात उच्च जोखिममा हुने देखिएको छ ।

- बृद्धबृद्धा
- दिर्घ रोग भएका व्यक्तिहरु (मुटु, फोक्सोका रोगी, मधुमेह आदी)
- रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता कम भएका व्यक्ति हरु (जस्तै : क्यान्सरका उपचार गराईरहेका व्यक्ति)

सर्ने माध्यम

- संक्रमित व्यक्तिले खोक्दा, हाछ्युँ गर्दा निस्कने सिंगान, थुक, खकारको छिटा श्वास्प्रश्वासको माध्यमबाट स्वस्थ व्यक्तिमा सर्दछ
- साथै भाइरसबाट संक्रमित थुक खकार को छिटा भएको सतह वा वस्तुहरू हातले छुंदा पनि स्वस्थ व्यक्ति संक्रमित हुन सक्छ ।

रोग लागी सकेपछि रोगका चिन्ह/लक्षण देख्न लाग्ने समय (Incubation Period)

- औषतमा ५ देखि ६ दिन सम्म रोगका चिन्ह तथा लक्षण संक्रमित व्यक्तिमा देखिन सक्छ ।

चिन्ह तथा लक्षण

सामान्य (करिब ८१%)	गम्भिर खालका असरहरु (करिब १४%)	कडा जटिलता (करिब ५%)
<p>ज्वरो, खोकी, सास फेर्न कठिनाई थकान तथा शरिर दुखाइ टाउको दुख्ने, स्वाद र गन्ध कम थाहा पाउने, घाँटी दुख्ने नाक बन्द हुने तथा नाकबाट सिंगान बग्ने, वाकवाकी लाग्नु वा उल्टी गर्नु पखला लाग्ने</p>	<p>न्यूमोनिया, दम बढ्ने र फोक्सोमा संक्रमण</p> <p><i>यस्ता खालका बिरामीहरु जटिल अवस्थामा छिटो पुग्न सक्छन् ।</i></p>	<p>श्वास प्रश्वासमा कडा जटिलता (ARDS) शरिर भरी संक्रमण फैलने (Sepsis/Septic shock) धेरै अंगले काम नगर्ने अवस्थामा पुग्नु (multi-organ failure) <i>यस्ता बिरामीहरुलाई तत्काल आईसियू र भेन्टिलेटरको आवश्यकता पर्छ र तत्काल उपचार नपाएमा मृत्यु समेत हुन्छ</i></p>

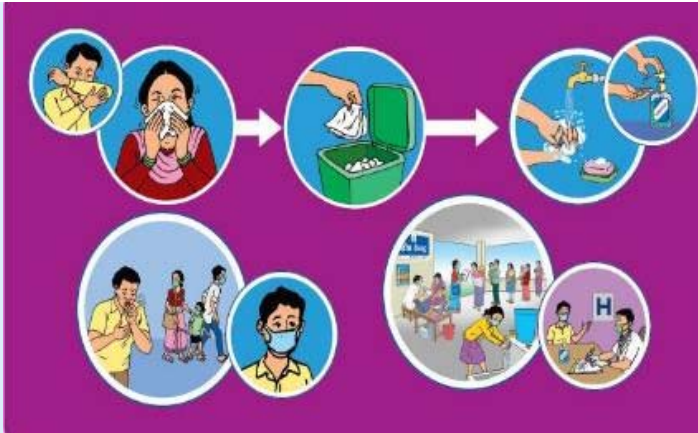

कोभिड १९ बाट बच्ने उपायहरू

- निरन्तर साबुन पानीले मिचिमिचि दुबै हात धुने (Hand Hygiene)
- भौतिक दूरी कायम गर्ने (Physical Distance)
- श्वासप्रश्वासको माध्यमबाट रोग सर्न बाट बचाउन (Respiratory hygiene)
- कार्यस्थल, घर तथा सतहहरूमा सरसफाई कायम राख्ने (Surface cleaning)
- रोग रोकथाम र प्रेषण (Disease control & referral)
- खोप (**Immunization**)

कोभिड १९ बाट बच्ने उपायहरु :
(COVID-19 preventive measures)

साबुन पानीले मिचिमिचि दुबै हात धुने
(Hand Hygiene)

श्वासप्रश्वासको माध्यमबाट रोग सर्न बाट वचाउन
(Respiratory hygiene)

कार्यस्थल, घर तथा सतहहरुमा सरसफाई कायम राख्ने
(Surface cleaning)

रोग रोकथाम र प्रेषण
(Disease control & referral)

भौतिक दूरी कायम गर्ने
(Physical Distance)

कोभिड १९ खोप अभियान २०७७/७८

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

औचित्य

- विश्वव्यापी महामारीको रूपमा फैलिएको कोभिड १९ रोगबाट नेपाल पनि यो रोगको संक्रमण तिब्र रूपमा बढीरहेको छ ।
- विभिन्न उमेर समुहका व्यक्तिहरुको ठूलो संख्यामा मृत्युसमेत भै रहेको छ । ठूलो मात्रामा धनजनको क्षति व्यहोरिरहेको छ ।
- यो रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि विश्व लगायत नेपाल सरकारले विभिन्न प्रयासहरु गरिरहेको ।
- यो नयाँ पत्ता लागेको भाईरस हो र यसको निश्चित उपचारको औषधि छैन ।
- नेपाल सरकारले पनि यो रोगको रोकथाम तथा नियन्त्रण र रोगको जोखिम कम गर्नको लागि रोगको उच्च जोखिम वर्ग, समुदायको पहिचान गरि तत्काल प्राथमिकताको आधारमा खोप शुरुवात गर्ने निर्णय गरी तिब्र रूपमा कार्य गरिरहेको छ ।
- रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि विभिन्न प्रकारका खोपहरुको विकास भईरहेको र केहि देशहरुले खोप दिन शुरुवात समेत गरिसकेको छ ।
- खोप प्राप्त गरी खोप उपलब्ध गराउदा खोप बाट रोग रोकथाम तथा नियन्त्रण र नागरिकको स्वास्थ्य रक्षा हुने, देशमा रोगको दर र मृत्यु दरमा कमि गराउनु पर्ने छ ।
- नेपाल सरकारले पनि उपलब्ध हुने खोप परिमाण र यो रोगको उच्च जोखिम समुह पहिचानको आधारमा प्राथमिकता निर्धारण गरी चरणबद्ध खोप उपलब्ध गराउन अभियान संचालन गरिन लागिएको हो ।

लक्ष्य र उद्देश्य

लक्ष्य

- कोभिड-१९ विरुद्धको खोप प्रदान गरी कोभिड-१९ को रोगदर र मृत्युदरमा उल्लेख्य रूपमा कमि ल्याउनु नै यो अभियानको लक्ष्य हो ।

उद्देश्य

- देशभरीका लक्षित समुहको प्राथमिकता र खोपको उपलब्धताको आधारमा खोप प्रदान गर्ने ।
- समुदायमा कोभिड १९ रोगको तथा मृत्युदरमा कमी ल्याई कोभिड रोग विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउन सबै तहमा उच्च खोप कभरेज (९० प्रतिशत भन्दा बढी) भएको यकिन गर्ने ।
- कोभिड १९ को संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणको लागि अवलम्बन गर्नु पर्ने उपायहरूको ब्यवहार परिवर्तनमा सुदृढीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्था तथा सार्वजनिक क्षेत्रका कार्यालयहरूको सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउने ।

खोप अभियान संचालनको रणनीति

- लक्षित समूह निर्धारण र चरणबद्ध रूपमा अभियान संचालन
- खोप केन्द्र र सेसन निर्धारण तथा संचालन अवधि
- खोप टोलीको निर्धारण र परिचालन
- जनशक्ति व्यवस्थापन र क्षमता विकास
- सुक्ष्मयोजना तर्जुमा
- स्वास्थ्य शिक्षा सुचना संचार सामाग्री वितरण र प्रयोग

लक्षित समूह निर्धारण र चरण (To be updated)

प्राथमिकता १	प्राथमिकता २	प्राथमिकता ३
<p>कोभिड १९ को रोकथाम तथा नियन्त्रणमा अग्रपंक्तीमा खटिने कर्मचारी तथा स्वयमसेवक</p> <ul style="list-style-type: none">स्वास्थ्यकर्मी- सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रमा कार्यरतस्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत सहयोगी कर्मचारीहरुमहिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरुसार्वजनिक फोहोर संकलक सरसफाई कर्मी (पालिका द्वारा नियुक्त)एम्बुलेन्स तथा शव वाहान चालकहरुकोभिड-१९ रोगबाट मृत्यु भएकाहरुको शव व्यवस्थापनमा खटिने सुरक्षाकर्मीत्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थलमा खटिने कर्मचारीहरुवृद्ध आस्रममा आश्रित नागरिक र हेरालु कर्मचारीहरु	<ul style="list-style-type: none">७५ वर्ष र माथिका जेष्ठ नागरिकहरु५५ वर्ष देखि ७४ वर्ष सम्मका नागरिकहरु४० देखि ५४ वर्षको उमेर समुह मध्ये तोकिएका दिर्घ रोग (Co- morbidity) भएका व्यक्तिहरुतोकिएका दिर्घरोग भएका अन्य व्यक्तिहरु : बैदेशिक रोजगारबाट नेपाल फर्केका र नेपालमा रहेका शरणार्थीहरु मध्ये यस्ता दिर्घरोग भएका व्यक्तिहरु	<ul style="list-style-type: none">४० देखि ५४ वर्ष उमेर समुह१५ वर्ष देखि ३९ वर्ष सम्मको उमेर समुह (उपलब्ध खोपको विशेषता अनुसार उमेर समुह परिवर्तन हुन सक्नेछ)

तोकिएका दिर्घरोगहरु

- COPD (Chronic Obstructive Pulmonary Disease) & Severe Asthma
- Solid Organ Transplantation
- Cancer
- Chronic Kidney Disease
- Serious Heart condition (Heart failure, Coronary Artery Diseases or Cardiomyopathies)
- Diabetes Mellitus
- Sickle Cell Anemia

- खोप उपलब्धता र प्राथमिकताको आधारमा क्रमशः सबै समूहलाई खोप प्रदान गरिने छ ।
- पहिलो चरणमा पहिलो प्राथमिकताबाट शुरु गरिने छ ।

खोप केन्द्र र सेसन निर्धारण तथा संचालन अवधि

❖ पहिलो प्राथमिकताको लक्षित समुहको लागि :

❑ स्वास्थ्यकर्मीहरु, शव व्यवस्थापनमा संलग्न सुरक्षाकर्मीहरु, स्वयंम सेविकाहरु, एम्बुलेन्स तथा शव वाहान चालकहरु र सरसफाई कार्यमा संलग्न व्यक्तिहरुलाई खोप दिन

१. सबै जिल्ला स्तरमा संस्थागत खोप केन्द्र र खोप सेसनबाट खोप दिने (MCH clinic/HO/Hospital)

२. काठमाण्डौ उपत्यका तथा उप/महानगरपालिकामा रहेका २०० जना भन्दा धेरै स्वास्थ्यकर्मी भएको अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरुमा नै खोप केन्द्र राखि खोप सेसन संचालन गरेर खोप दिने

खोप केन्द्र संचालन अवधि :

ठूला अस्पताल भएका उपत्यका, महानगर, उपमहानगरमा ३ दिन भित्र सम्पन्न गर्ने गरी (अस्पतालहरुमा नै खोप केन्द्र राख्ने)

खोप केन्द्र र सेसनसंचालन अवधि

❖ पहिलो प्राथमिकताको लक्षित समुहको लागि :

☐ ७५ वर्षमाथिका ज्येष्ठ नागरिकहरु

१. सबै स्वास्थ्य संस्था

२. साविकका नियमित खोप केन्द्रहरु (साविकको गाविसमा कम्तिमा ३ देखि ५ वटा, नगरपालिकाको हकमा प्रत्येक वडामा १ खोप केन्द्र वा साविकको स्वास्थ्य संस्थाको कार्यक्षेत्रमा संचालित खोप केन्द्र

३. भैगोलिक तथा लक्षित संख्याको आधारमा हालको आधारभूत, न.स्वा, सा.स्वा.ई. केन्द्रहरुमा समेत केन्द्र राख्न पर्दछ ।

खोप केन्द्र संचालन अवधि :

समुदाय स्तरमा ७५ वर्ष माथिका लक्षित समुहलाई खोप संचालन गर्दा ३ देखि ५ दिन भित्रमा अभियान सम्पन्न गर्नु पर्दछ ।

• नोट : यो अभियान संचालन गर्दा अन्तिम दिन स्वास्थ्य संस्थामा संचालन गर्नु पर्दछ ।

शहरी क्षेत्र, घना बस्ती भएका तराई क्षेत्रमा लक्षित संख्याको आधारमा सरकारी, निजी अस्पताल, पोलिक्लिनिक आदि हरुमा पनि खोप केन्द्र राख्न पर्दछ ।

खोप केन्द्र र सेसनसंचालन अवधि

❖ दोस्रो र तेस्रो प्राथमिकताको लक्षित समुहको लागि :

१. संस्थागत खोप केन्द्र (गा.पा.न.पा.का सबै अस्पताल, प्रा.स्वा.के र स्वास्थ्य चौकी, तथा विगत अभियानमा खोप केन्द्र संचालन भएका सरकारी र निजि अस्पतालहरु

२. बाह्य खोपकेन्द्रहरु : साविकको गा.वि.स.को हकमा प्रत्येक वडामा १ केन्द्र र न.पा.को हकमा प्रत्येक वडामा २ वटा खोप केन्द्रहरु र थप आवश्यक केन्द्र

खोप केन्द्र संचालन अवधि :

- एक पालिकाले एकै चरणमा अभियान सम्पन्न गर्नुपर्दछ
- साविकको गा.वि.स., न.पा, हालको स्वास्थ्य संस्थाको कार्य क्षेत्रमा **अधिकतम ९ दिन** भित्र अभियान सम्पन्न गर्नुपर्दछ
- संस्थागत खोप केन्द्र अभियानको अन्तिम दिनमा संचालन गर्नुपर्दछ

नोट : कोभिड खोप संचालन गर्दा नियमित खोप तथा अन्य नियमित स्वास्थ्य सेवालार्ई असर नपर्ने गरी अभियान संचालन गर्नुपर्दछ

खोप टोलीको निर्धारण र परिचालन

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र परिचालन

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीका लागि तालिम र खोप
अ.हे.व., अ.न.मी, हे.अ./सि.अ.हे.व, स्टाफ नर्स र तालिम प्राप्त अन्य स्वास्थ्यकर्मीहरू मध्येबाट छनौट गर्ने ।	१. काठमाण्डौ उपत्यका, महा/उपमहानगरपालिकाहरूमा अस्पतालमा खोप संचालन गर्न सोहि अस्पतालहरु बाट कम्तिमा ३ देखि ४ जना खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई जिल्लाको तालिममा सहभागी गराई खोपदिने कार्यमा परिचालन गरिने छ ।
<ul style="list-style-type: none">अभियानमा खोप दिन छनौट भएका र अभियानमा तालिम पाएका स्वास्थ्यकर्मीहरूबाट मात्र खोप दिने ।एक दिनमा एक खोप टोलीले एक स्थानमा मात्र खोप सेसन संचालन गर्नेएउटा खोप टोलीमा कम्तिमा खोपदिने स्वास्थ्यकर्मी १ जना र स्वयंसेवक २ देखि ३ जनाको व्यवस्था गर्ने ।एकजना खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले एक दिनमा १२५ जनासम्मलाई कोभिड खोप दिनसक्नसो भन्दा धेरै लक्षित संख्या हुने खोपकेन्द्रमा थप खोप कार्यकर्ताको व्यवस्था गर्ने ।	२. जिल्लामा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई खोप दिन सुक्ष्मयोजना तथा खोप तालिम कार्यक्रममै सहभागी भएका स्वास्थ्यकर्मीहरू तथा विगतमा खोप संचालन गरि रहेका स्वास्थ्यकर्मीहरू बाट खोप दिनुपर्नेछ ।

खोप टोलीको निर्धारण र परिचालन

स्वयंम सेवक छनौट र परिचालन

- एक खोप टोलीमा कम्तिमा ३ जना स्वयंम सेवक छनौट गर्ने
- पहिलो र दोस्रो लक्षित समुहको लागि : जनप्रतिनिधि १ जना, स्वास्थ्यकर्मी १ जना, सम्भव भए सम्म सुरक्षाकर्मी १ जना वा शिक्षक १ जना र स्वयंम सेविका १ जना
- तेस्रो समुहकोलागि : जनप्रतिनिधि १ जना, लेखपढ गर्न सक्ने म.स्वा.स्व.सेविका, शिक्षक, र सुरक्षाकर्मी मध्ये बाट २ जना

नोट : जिल्लास्तरमा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई खोप दिदा, उपत्यका, महा/उपमहानगरपालिकाका ठूला अस्पताल र स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई खोप दिंदा स्वयंम सेवकहरु नहुने हुंदा कार्ड, ट्याली सिट भर्न र अन्य आवश्यक सहयोग तहां कै स्वास्थ्यकर्मी वा अन्य कर्मचारीहरु गर्नु गराउनु पर्दछ ।

जनशक्ति ब्यवस्थापन र क्षमता विकास

१. संघिय तहमा : प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम २ दिन

❖ अभियान संचालन औचित्य, प्रकृया, सुक्ष्मयोजना तयारी, फर्म फरमेटको आदि बारे जानकारी र क्षमता विकास गर्ने

❖ सहभागि : सात वटै प्रदेशबाट (प्रदेश निर्देशनालय, प्रदेश स्वास्थ्य आपूर्ति वितरण केन्द्र र सामाजिक विकास मन्त्रालय) ३ - ४ जना

२. प्रदेश तहमा प्रशिक्षण प्रशिक्षण तालिम २ दिन :

❖ सहभागि : सबै जिल्लाबाट प्रमुख र फोकल पर्सन गरी ३ जनाको दरले

३. जिल्ला तहमा अभिमुखकरण तथा सुक्ष्मयोजना तयारी र कोभिड खोप सम्बन्धि तालिम : १ दिन

• सहभागि :

- सबै पालिका बाट स्वास्थ्य शाखा प्रमुख वा फोकल पर्सन
- पालिका अस्पताल, प्रा.स्वा.के, स्वास्थ्य चौकी बाट प्रमुख वा तोकेको ब्यक्ति
- पालिका, वडा, एमसिएचक्लिनिक, अस्पतालमा खोप संचालन गरिरहेका स्वास्थ्यकर्मी

जनशक्ति ब्यवस्थापन र क्षमता विकास

गोष्ठि संचालनको मुख्य विषय बस्तु

- अभियानको औचित्य
- अभियान संचालनको प्रकृया (रणनीति)
- खोपकेन्द्र, लक्ष, जनशक्ति, खोप तथा खोप सामाग्रीको अनुमान गर्ने प्रकृया र फारमहरुको जानकारी
- स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचारको सामाग्री र प्रयोग तथा समुदाय परिचालनको कृयाकलापहरुको योजना गर्ने प्रकृया बारे जानकारी
- खोप कोल्डचेन ब्यवस्थापन योजना को प्रकृया बारे जानकारी
- सुरक्षित र गुणस्तरीय खोप सेवा संचालन र ए.ई.एफ.आई. को ब्यवस्थापन बारे जानकारी
- अभिलेख प्रतिवेदन फारमहरुको जानकारी र प्रकृया बारे जानकारी
- विभिन्न

सुक्ष्मयोजना तर्जुमा

निम्न कुराहरू समावेश गरी सुक्ष्मयोजना तयार गर्नु पर्दछ

- प्राथमिकता निर्धारण भए अनुसार वडा स्तरको लक्षित समुहको सूचि
- खोप केन्द्र, संचालन हुने स्थान र मिति
- खोपकेन्द्र संख्या, खोप कार्यकर्ता र स्वयंम सेवक संख्या उल्लेख गर्ने
- खोप सेवाको पहुँच नभएको (भौगलिक विकटता, सामाजिक रूपले पिछडिएका, घुमन्ते समुदाय, अस्थायी रूपले बसोबास गर्ने) वर्ग/समुदाय र गाउँ/बस्ती
- घना वस्ति तथा शहरीक्षेत्रमा लक्षित समुह धेरै हुने र छुट्ने सम्भावना भएका स्थान कभरेज बढाउन विशेष रणनीति
- आवश्यक खोप, सिरिन्जहरु, कोल्ड बक्स, भ्याक्सिन क्यारियर, आइस प्याक र अन्य सामग्री आदि निर्धारण गर्ने ।
- अभियान पश्चात सामग्रीहरु फिर्ता तथा प्रतिवेदन प्रणाली

सुक्ष्मयोजना तयारी गर्ने प्रकृया र जिम्मेवारी

❖ वडा/स्वास्थ्य संस्था र पालिकास्तरको अभिमुखिकरण तथा योजना गोष्ठी जिल्लास्तरमा संचालन हुने भएकोले :

- गोष्ठी आयोजना गर्नु पूर्व नै स्वास्थ्य कार्यालयबाट सबै स्वास्थ्य संस्था र पालिकाहरूलाई सुक्ष्म योजनाको लागि आवश्यक फाराम पठाई अनिवार्य विवरण तयार गरी लिई आउन पत्राचार गर्ने
- लक्षित समुहको सूचि तयार गर्ने प्रकृया, माध्यमबारे जानकारी एवं समन्वय गर्ने जस्तै:
 १. पालिकामा भएको विवरण (बृद्धबृद्धा भत्ता बुझ्ने विवरण वा अन्य) बाट ७० वर्ष माथिको विवरण
 २. पालिका अन्तरगत रहेका स्वास्थ्य संस्था , सुरक्षा निकायको समन्वयमा नामावलि लिने
 ३. पालिका वा वडा बाट सूचना जारी गरि जनप्रतिनिधिको अगुवाइमा दिर्घरोगीहरूको वडा वा पालिकामा विवरण लिने
 ४. जनप्रतिनिधि, स्वयंम सेविकाको सहयोगमा ५५ वर्ष माथिको नागरिकको नामावलि संकलन गर्ने

❖ जिल्लास्तरमा संचालन हुने गोष्ठीमा स्वास्थ्य संस्थाबाट ल्याएको विवरण अनुसार स्वास्थ्य संस्था र खोप केन्द्रस्तर सम्मको सुक्ष्मयोजना तयार गराउने र स्वास्थ्य संस्थाको योजनाको आधारमा समायोजन गरी पालिकाको तयार गर्ने ।

कोभिड- १९ खोप कोभिडशिल्ड

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

कोभिशिल्ड भ्याक्सिन (COVISHIELD™ Vaccine)

- नाम: कोभिशिल्ड COVISHIELD™
 - ChAdOx1 nCoV- 19 Corona Virus Vaccine (Recombinant)
 - दुवै कोभिशिल्ड भ्याक्सिन (भारतको सेरम इनशिचिउट प्रा. लि द्वारा उत्पादित भएको)
र कोभिड १९ भ्याक्सिन एस्ट्राजेनिका (एस्ट्राजेनिका द्वारा उत्पादन भएको)
ChAdOx1 nCoV- 19 Corona Virus Vaccine (Recombinant) हो
- भारतमा आपतकालिन प्रयोगको लागि स्वीकृत
- नेपालका लागि आपतकालिन प्रयोगका लागि स्वीकृत र माघ २०७७ गते (EUA: Emergency Use Authorization)

कोभिशील्ड भ्याक्सिन (COVISHIELD™ Vaccine)

- बहुमात्रा भायल
 - १० डोज (= ५ मि.लि) प्रति भायल
- भौतिक स्थिति
 - Solution रङ्गबिना वा थोरै खैरो, हल्का अपारदर्शी र कण मुक्त स्पष्ट हुन्छ ।
- फ्रिज संवेदनशिल भ्याक्सिन
 - यो खोप लाई जम्न नदिनुहोस र जम्यो भने प्रयोग नगर्नुहोस्
 - यो खोप फ्रिज भएमा Shake test गर्न मिल्दैन
- भण्डारण र ढुवानी तापमान : २° देखि ८° से
- Shelf life – ६ महिना
- प्रति डोजमा कोल्डचेनको परिमाण : 2.1 cm³
- यो भायलमा भि भि एम् (VVM: vaccine vial monitor) हुँदैन ।

कोभिशलड भ्याक्सिन COVISHIELD™ Vaccine को प्रयोग

- कोल्डचेन पोइन्ट (Cold Chain Point) मा आई. एल. आर (ILR) मा भ्याक्सिन राख्ने (आईस लाईन रेफ्रीजरेटर २° देखि ८° से.)
- कन्डिसन गरेको आइस प्याक सहितको भ्याक्सिन क्यारियर प्रयोग गर्ने
 - कोभिशलड भ्याक्सिन Freeze sensitive भ्याक्सिन भएकाले आइस प्याक जमेको हुनु हुँदैन ।
- खोलिसकेको भाएल खोलेको ६ घण्टा पछि वा सेसनको अन्त्य (जुन पहिला हुन्छ) पछि प्रयोग गर्नु हुँदैन ।
 - भाएल खोलेको समय र मिति भाएलमा लेख्ने
 - खोलीएको भ्याक्सिन भाएल त्यही सेसन साइटमा मात्रै प्रयोग गर्ने र अन्य स्थान वा साइटमा लगनु हुँदैन ।
- पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भागमा मासुभिन्न (IM) दिने
- मात्रा (dose) : ०.५ मि.लि.
- पटक (schedule) : २ पटक (४ हप्ताको फरकमा)

COVISHIELD™ Vaccine: Precautions सावधानी

- यो खोप १८ वर्ष वा माथिका लागि मात्र स्वीकृत (EUA) भएको छ
 - १८ वर्ष मुनिका मानिसमा यस भ्याक्सिनको सुरक्षा र प्रवाहकारिता स्थापित भएको छैन ।
 - यो भ्याक्सिन अहिले १८ वर्ष माथिका मानिसलाई मात्र दिने ।
- काभिड १९ भ्याक्सिन सँगै अन्य भ्याक्सिन दिनु परेमा १४ दिनको अन्तरमा मात्र दिने ।
- विभिन्न फरक काभिड १९ भ्याक्सिनको प्रयोग पर्याप्त प्रमाणको अभावका कारण अनुमति दिइएको छैन । पहिलो मात्रा कोभिडिल्ड भ्याक्सिन लगाएपछि दोस्रो मात्रा पनि कोभिडिल्ड भ्याक्सिन नै लगाउनु पर्छ ।

कोभिशलड भ्याक्सन दिनै नहुने अवस्था

- निम्न समस्या भएका मानिसहरुलाई कोभिशलड भ्याक्सन दिनु हुँदैन ।
 - यस खोपको पहिलो डोज पछि गम्भीर एलर्जी (एनाफाइलेक्सिस) भएमा
 - यस खोपको कुनै पनि तत्वको (ingredient) गम्भीर एलर्जी (एनाफाइलेक्सिस) भएमा

अहिलेको लागी कोभिड-१९ भ्याक्सिन दिन नहुने अवस्था

- गर्भवती तथा स्तनपान गराउने आमा
 - गर्भवती तथा स्तनपान गराउने आमालाई यो भ्याक्सिन दिनु हुँदैन । गर्भावस्थाको लागी योजना बनाइराखेको भए पनि नदिने ।
- तलका अवस्थामा निको भएपछि पनि ४ देखि ८ हप्ताकोलागि खोप स्थगित गर्ने
 - कोभिड-१९ को सकृय संक्रमण भएको अवस्था
 - Monoclonal antibodies/convalescent प्लाज्मा थेरापी दिइएका कोभिड-१९ बिरामी
 - कुनै पनि कारणले गम्भीर बिरामी भएमा (acute severe illness, acute severe febrile illness)
- **Bleeding** वा **coagulation disorders** भएका मानिसहरु लाई खोप दिँदा सावधानी अपनाउनुपर्छ
 - रगतमा रगत रोकथाम गराउने तत्वको कमी जस्तै Clotting factor deficiency, coagulopathy, platelet disorders, and in persons on coagulation therapy

कोभिड-१९ भ्याक्सिन दिन मिलने अवस्था

- पहिला कोभिड-१९ संक्रमण भएका व्यक्ति
- दिर्घ रोग जस्तै मुटु, मस्तिस्क, फोक्सो, मृगौला रोग र क्यान्सर रोग भएका History of chronic diseases/ comorbidities (Cardiac, neurological, pulmonary, metabolic, renal, malignancies)
- रोग प्रतिरक्षा कमी वा एच. आई. भि (Immunodeficiency/HIV)
- रोग प्रतिरक्षात्मक औषधि (Immuno-suppressive drug) सेवन गरिरहेका विरामीहरु ।

तर यस्ता विरामीहरुमा तुलनात्मक रुपमा कम इम्युनिटि अर्थात प्रतिरक्षा शक्ति प्रदान गर्न सक्छ ।

खोप लगाएपछि हुनसक्ने सामान्य अवाच्छिद घटना (ए.ई.एफ.आई.)

- सुई लगाएको ठाँउमा दुख्ने, सुन्निने, रातो हुन सक्ने,
- थकाई र आलस्य महशुस हुने,
- ज्वरो
- टाउको दुख्ने
- वाकवाकी हुने
- माशंपेसी वा जोर्नी दुखाई
- वान्ता आउने आदि
- फ्लुको जस्तो लक्षण देख्नु जस्तै ज्वरो आउने, घाटि दुख्नु, खोकि लाग्नु आदि

कोभिसिल्ड खोप

भायल	१० डोज (10 doses)
खोपको किसिम	तयारी अवस्थाको भोल (घोलक नचाहिने)
खोपको म्याद गुज्जने अवधि	भायलमा लेखे अनुसार Shelf life – ६ महिना
खोलेको खोपको प्रयोगको समय अवधि	यो खोप खोलेको ६ घण्टा पछि वा खोप सेसन सकिएपछि (यी दुई मध्ये जुन अवस्था पहिले आउँछ) यो खोप प्रयोग गर्नु हुँदैन
कति मात्रा दिने	०.५ मि.लि.
खोप दिने स्थान	बायाँ पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भागमा ९०° कोण बनाएर (मासुभिन्न) Intramuscular
कति पटक	२ पटक (४ हप्ताको फरकमा)

कोभिसिल्ड खोप

खोप दिन मिल्ने उमेर समुह	≥ 9 वर्षको उमेर समुह
खोप दिन नहुने अवस्था	<ul style="list-style-type: none">यस खोपको पहिलो डोज पछि गम्भीर एलर्जी (एनाफाइलेक्सिस) भएमायस खोपको कुनै पनि तत्वको (ingredient) गम्भीर एलर्जी (एनाफाइलेक्सिस) भएमागर्भवती तथा स्तनपान गराउने आमा, गर्भावस्थाको लागी योजना बनाइराखेको भए <p>तलका अवस्थामा निको भएपछि पनि ४ देखि ८ हप्ताकोलागि खोप स्थगित गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none">कोभिड-१९ को सकृय संक्रमण भएको अवस्थाMonoclonal antibodies/convalescent प्लाज्मा थेरापी दिइएका कोभिड-१९ बिरामीकुनै पनि कारणले गम्भीर बिरामी भएमा (acute severe illness, acute severe febrile illness)

कोभिसिल्ड खोप

खोप दिन नहुने अवस्था	Bleeding वा coagulation disorders भएका मानिसहरु लाई खोप दिँदा सावधानी अपनाउनुपर्छ
सामान्य असर हरु	सुई लगाएको ठाँउमा दुख्ने, सुन्निने, रातो हुन सक्ने, सामान्य ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने, थकाई र आलस्य महशुस हुने, वाकवाक लाग्ने आदि

• थप स्लाइड

COVID-19 vaccines in development

291
vaccine candidates

70
in clinical testing

Vaccine Type	Testing					Use	Total (n, %)
	Pre-clinical	Phase I	Phase I/II	Phase II	Phase III	In use	
RNA	29	2	1	1	3	2	36 (12%)
DNA	18	2	4		2		26 (9%)
Vector (non-replicating)	25	6			4	3	35 (12%)
Vector (replicating)	19	2	2	1			24 (8%)
Inactivated	10	1	1	1	6	4	19 (7%)
Live-attenuated	3	1					04 (1%)
Protein subunit	67	3	11	3	4	1	89 (31%)
Virus-like particle	17		1		1		19 (7%)
Other/Unknown	33	2	4				39 (13%)
Total	221 (76%)	19 (7%)	24 (8%)	6 (2%)	20 (7%)	10 (3%)	

Source: LSHTM, updated 18 Jan 2021

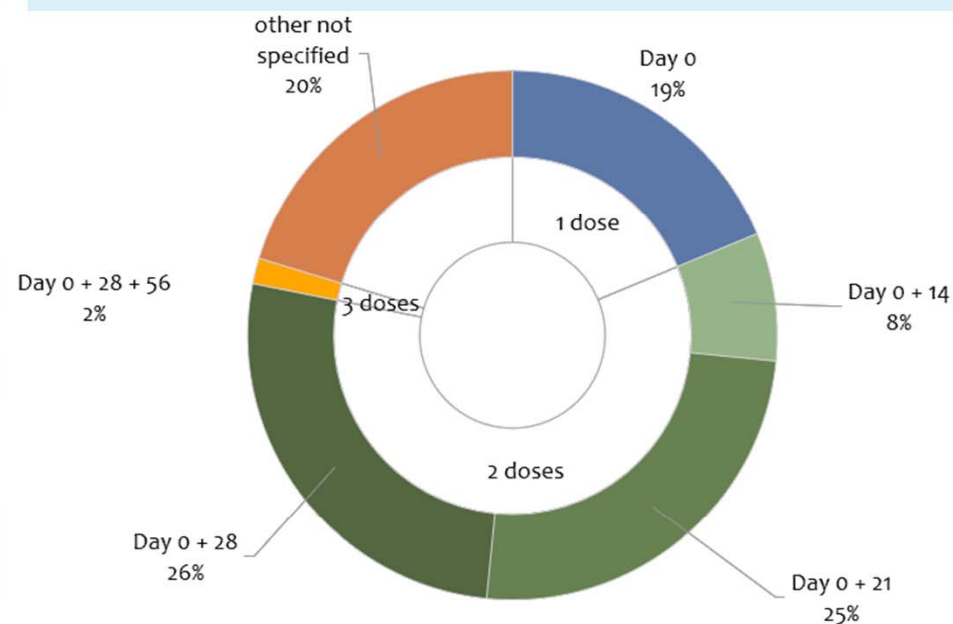

Dosage, schedule and administration route of candidates in clinical phase

Dosage & schedule	Candidate vaccines (no. and %)	
1 dose	12	19%
Day 0	12	
2 doses	38	59%
Day 0 + 14	5	
Day 0 + 21	16	
Day 0 + 28	17	
3 doses	1	2%
Day 0 + 28 + 56	1	
TBD / No Data (ND)	13	20%

Route of administration

Oral	3	5%	
Injectable	53	83%	
SC	Sub cutaneous	2	3%
ID	Intra dermal	3	5%
IM	Intra muscular	48	75%
TBD / No Data (ND)	8	13%	

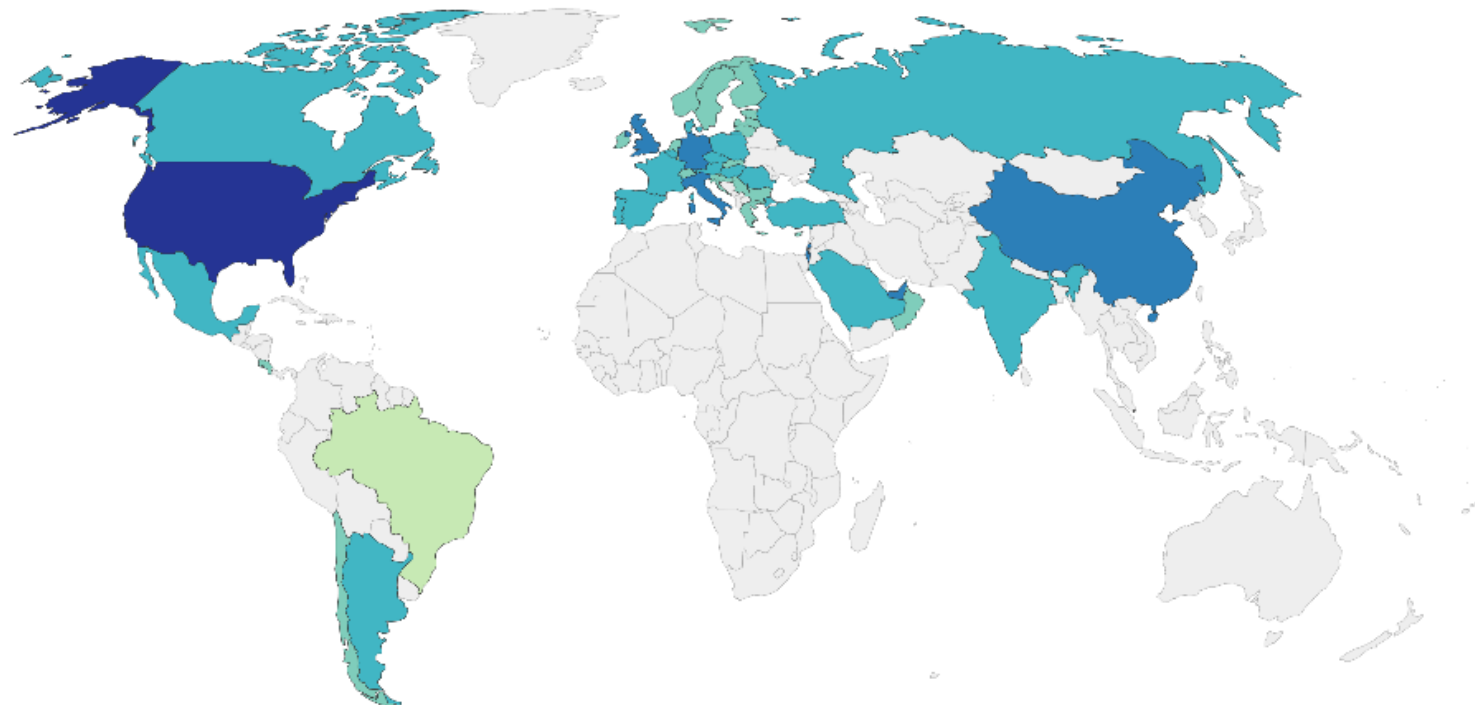
Source: The COVID-19 candidate vaccine landscape, WHO, 15 Jan 2021

Cumulative COVID-19 vaccination doses administered, Jan 19, 2021

This is counted as a single dose, and may not equal the total number of people vaccinated, depending on the specific dose regime (e.g. people receive multiple doses).

Our World
in Data

Source: Official data collated by Our World in Data – Last updated 19 January, 11:10 (London time)

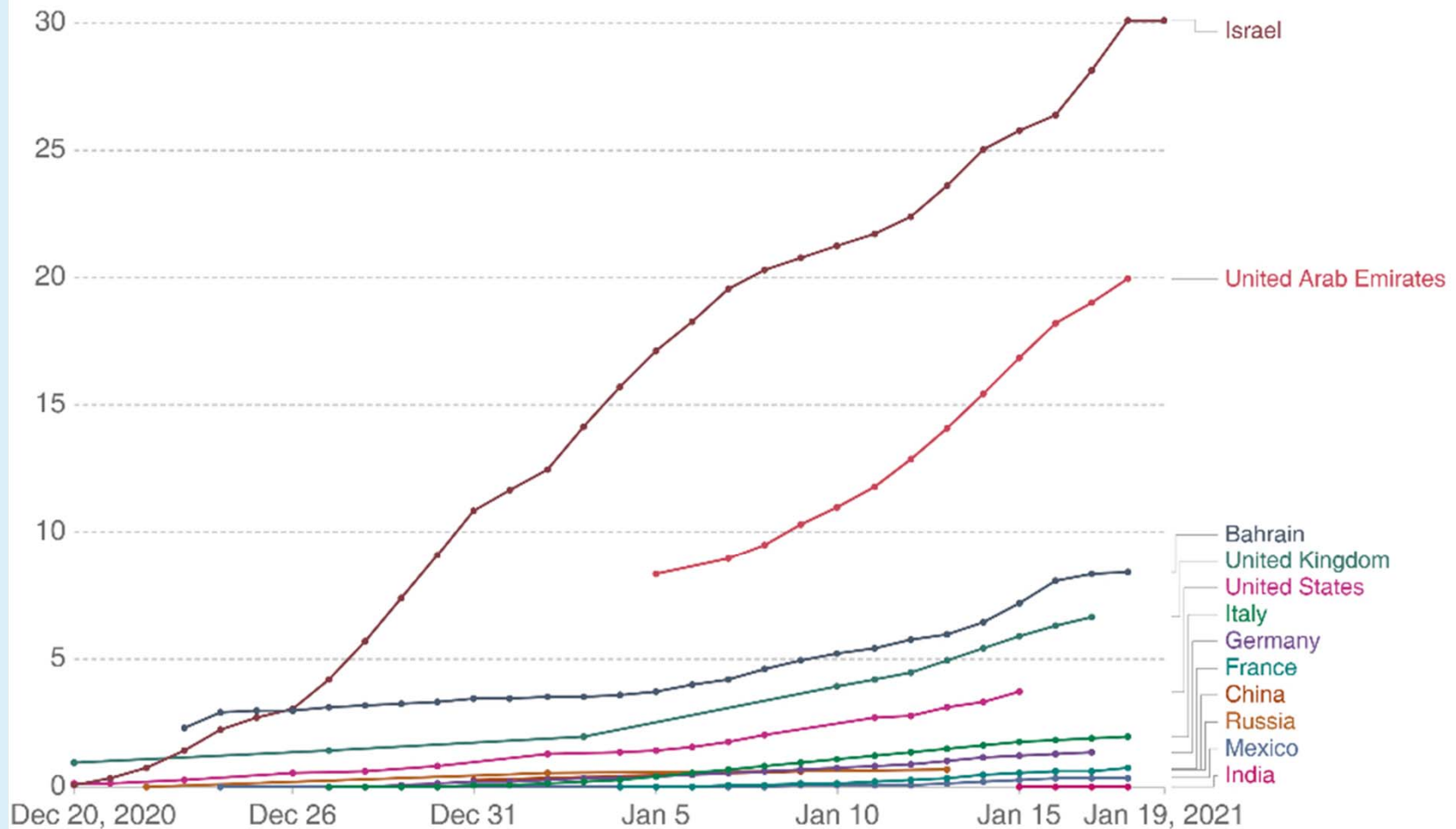
CC BY

Cumulative COVID-19 vaccination doses administered per 100 people

This is counted as a single dose, and may not equal the total number of people vaccinated, depending on the specific dose regime (e.g. people receive multiple doses).

Our World
in Data

Source: Official data collated by Our World in Data – Last updated 19 January, 11:10 (London time)

CC BY

• धन्यवाद

सुक्ष्मयोजना

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

कोभिड १९ भ्याक्सिनको अनुमान

- कोभिड १९ भ्याक्सिन विभिन्न मात्रा भएको भाएलमा उपलब्ध हुनेछ ।
- नेपालमा आउने खोप, १० मात्राको भायलमा उपलब्ध हुनेछ ।
- खोप भण्डारण तथा ढुवानी र वितरण गर्दा २ देखि ८ डिग्री सेलसियसमा कोल्डचेन ब्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।
- अभियानमा यो खोप बढीमा १० प्रतिशतसम्म खेर जान सक्छ भन्ने अनुमान गरीएको छ ।
- यो भ्याक्सिन प्रत्येक व्यक्तिलाई दुई मात्रा दिइने हुदाँ, यस आधारमा कोभिड १९ भ्याक्सिनको अनुमान गर्दा खोपकेन्द्र स्तरको लक्षित संख्यालाई २ (मात्रा) र १.११ (खेर जाने दर १० प्रतिशत) ले गुणन गर्नुपर्छ ।
- आवश्यक भ्याक्सिन (१० मात्राको भायल) =

$$\frac{\text{लक्षित जनसंख्या} \times 2 \times 1.11}{10}$$

१०

कोभिड १९ भ्याक्सनको अनुमान

- संघ, प्रदेश र जिल्लाले खोप अनुमान योजना गर्दा, एक ब्यक्तिलाई २ मात्रा लगाउने आधारमा दुवै मात्राको योजना गर्नु पर्दछ ।
- तर कार्यक्रम संचालन गर्ने समयमा जिल्लाबाट खोप पठाउँदा प्रत्येक चरणको लागि १ मात्राको दरले हिसाव गरेर पठाउनु पर्दछ ।
- संघ, प्रदेश र जिल्लाको भण्डारण क्षमताको आधारमा खोप आपूर्ति गर्दा एक मात्रा वा दुवै मात्रा आपूर्ति गर्ने हो, सो को पहिचान गरी आवश्यक समन्वय गर्नु पर्दछ ।

ए.डि. सिरिञ्ज (खोप लगाउने सिरिञ्ज) को अनुमान

- कोभिड १९ खोप लगाउँदा ०.५ मि.लि.को ए.डि. सिरिञ्ज प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- खोप लगाउन प्रयोग गरीने सिरिञ्ज बढीमा १० प्रतिशतसम्म खेरजान सक्छ भन्ने अनुमान गरीएको छ ।
- यस आधारमा ए.डि. सिरिञ्जको अनुमान गर्दा लक्षित जनसंख्यालाई २ (मात्रा) × १.११ (खेर जाने दरको गुणङ्क) ले गुणन गर्नुपर्छ ।

$$\text{आवश्यक ए.डी. सिरिञ्जको संख्या} = \text{लक्षित जनसंख्या} \times २ \times १.११$$

सेफ्टी बक्सको अनुमान

- प्रयोग गरेका ए.डि. सिरिञ्ज सेफ्टीबक्समा राख्नुपर्छ ।
- हाल उपलब्ध हुने सेफ्टी बक्स ५ लिटर क्षमताको हो ।
- यो एउटा सेफ्टीबक्समा १०० वटासम्म सिरिञ्जहरू राख्न सकिन्छ ।
- त्यसैले सेफ्टीबक्सको अनुमान गर्दा जम्मा सिरिञ्जको संख्यालाई १०० ले भाग गर्नुपर्छ ।

$$\text{आवश्यक सेफ्टी बक्सको संख्या} = \frac{\text{जम्मा आवश्यक सिरिञ्जको संख्या}}{१००}$$

सुक्ष्मयोजना: अनुसूचि ५

(अनुसूचि ५)

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८

शैक्षिक सामग्री तथा अभिलेख प्रतिवेदन फारम वितरण सम्बन्धी पालिकास्तरीय योजना(जिल्लाको योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने)

पालिकाको नाम :

जिल्ला :

वडा नं	स्वास्थ्य संस्था	कुल लक्षित संख्या	खोप केन्द्र संख्या	आवश्यक सामग्री र परिमाण						
				कार्यक्रम निर्देशिका	अभियान खोप कार्ड	पोष्टर	FAQ प्रश्नोत्तर	सुपरिवेक्षण फारम	टयाली सिट	प्रतिवेदन फारम

- शैक्षिक सामग्री तथा अभिलेख प्रतिवेदन फारम वितरण योजना गर्न जिल्लाको योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने ।
- यो फाराममा जिल्लाले अग्रीम स्वास्थ्य संस्था स्तरको लागी योजना गरी सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा सामग्री परिमाण, प्रयोग र वितरणको बारेमा जानकारी गराई सोही गोष्ठीमा नै प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थालाई वितरण गर्ने व्यवस्था गर्नुपर्दछ ।

सुक्ष्मयोजना: अनुसूचि ६

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८

(अनुसूचि ६)

खोप र कोल्ड चेन व्यवस्थापन सम्बन्धी पालिकास्तरिय योजना तर्जुमा फारम (जिल्ला योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने)

पालिकाको नाम :

जिल्ला :

क्र. स.	स्वास्थ्य संस्थाको नाम	हाल उपलब्ध कोल्ड चेन सामग्री संख्या				थप आवश्यक कोल्ड चेन सामग्री र संख्या			थप प्राप्त गर्ने स्थान			खोप र कोल्डचेन प्राप्त गर्ने स्थान र मिति				
		भ्याक्सिन क्यारियर (०.४ र ०.६ लि)	कोल्ड बक्स	आइस प्याक	रेफ्रिजेरेटर र प्रकार	डिफ्रिजर/डोमेस्टिक	भ्याक्सिन क्यारियर	कोल्ड बक्स	आइस प्याक	भ्याक्सिन क्यारियर	कोल्ड बक्स	आइस प्याक	स्थान	पहिलो मिति	दोस्रो मिति	तेस्रो मिति

पालिकाको खोप र कोल्ड चेन व्यवस्थापन सम्बन्धी योजना जिल्ला योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने ।

हाल उपलब्ध कोल्ड चेन सामग्री संख्या, थप आवश्यक कोल्ड चेन सामग्री र संख्या, थप प्राप्त गर्ने स्थान, खोप र कोल्डचेन प्राप्त गर्ने स्थान र मिति आदिको योजना बनाउने ।

सुक्ष्मयोजना: अनुसूचि ७

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८
प्रचार-प्रसार तथा सामाजिक परिचालन सम्बन्धी पालिकास्तरीय जिल्लाको कार्ययोजना फारमा(जिल्ला गोष्ठीमा तयार गर्ने)

(अनुसूचि ७)

क्र. सं.	गा.पा./न.पा.को नाम	पालिका खोप समन्वय समितिको बैठक(मिति)	स्वास्थ्यकर्मी, स्वयंसेवकहरूको अभिमुखिकरण... देखि...सम्म	वडा खोप समन्वय समिति र सरोकारवालाहरूको पैंरवी बैठक ...देखि...सम्म

पालिका अनुसार प्रचार-प्रसार तथा सामाजिक परिचालन सम्बन्धी योजना जिल्ला योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने ।

- पालिका र वडा खोप समन्वय समितिहरूको बैठक
- स्वास्थ्यकर्मी, स्वयंसेवकहरूको अभिमुखिकरण

सुक्ष्मयोजना: अनुसूचि ८

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८

(अनुसूचि ८)

खोप सेवाको पहुँच नभएको/कम भएको/उच्च जोखिम बस्ति र स्थानको गा.पा./न.पा./उ.मा.न.पा./मा.न.पा.स्तरीय योजना तर्जुमा फारम(जिल्ला गोष्ठीमा तयार गर्ने)
(यो फारमसँगै पालिका र वडाको नक्सा तयार गरेर सबै विवरण समावेश गरी स्वास्थ्य संस्था र पालिकामा राख्ने)

पालिकाको नाम	खोप सेवाको पहुँच नभएको/कम भएको /उच्च जोखिम बस्ति र स्थान*		अनुमानित घरघुरी संख्या	अनुमानित लक्षित समुह र संख्या	खोप केन्द्र रहने स्थान	खोप पहुँच नहुने कारण	खोप कभरेज गर्न गरिने कृयाकलापहरु
	वडा नं.	गाउँ/टोल/बस्तिको नाम					

पालिका अनुसार खोप सेवाको पहुँच नभएको/कम भएको/उच्च जोखिम बस्ति र स्थानको पहिचान, त्यसको विश्लेषण र खोप कभरेज गर्न गरिने कृयाकलापहरुको योजना जिल्ला योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने ।

सुक्ष्मयोजना: अनुसूचि ९

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८

(अनुसूचि ९)

वडा/पालिकाको सामाजिक नक्शा (पालिका तथा वडाले आफ्नो कार्य क्षेत्रको आधारभुत जानकारी सहित नक्शा तयार गरी कार्यालयमा टाँस्ने)

वडा तथा पालिकाले आफ्नो कार्य क्षेत्रको आधारभुत जानकारी सहितको सामाजिक नक्सा योजना जिल्ला योजना गोष्ठीमा तयार गर्ने ।

कोल्ड चेन व्यवस्थापन (भण्डारण तथा ढुवानी)

१. विद्युतीय कोल्ड चेन सामाग्री

- भ्याक्सिन भण्डारण गर्दा र ढुवानी गर्दा तोकिएको तापक्रम (२° देखि ८° से.) कायम हुने व्यवस्था मिलाउनु पर्दछ । #
- यो भ्याक्सिन केन्द्रीय र प्रादेशिक स्टोरमा चिस्यान केन्द्र (Walk In Cooler - WIC) र जिल्ला तथा सो भन्दा मुनी आई.एल.आर (ILR) मा भण्डारण गर्नुपर्दछ ।
- संघबाट प्रदेशमा अभियानको १ महिना अगाडी, प्रदेशबाट जिल्लामा १५ दिन अगाडी भ्याक्सिन उपलब्ध गराई सक्नु पर्दछ ।
- संघबाट प्रदेशमा र प्रदेशबाट जिल्लामा खोप ढुवानी गर्दा अनिवार्य रेफ्रिजरेटर भ्यानको प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- जिल्लाबाट सब स्टोर तथा भ्याक्सिन वितरण केन्द्रमा भ्याक्सिन पठाँउदा तोकिएका कोल्डबक्सहरुमा कन्डिसन आईसप्याक वा माईनस मा राख्ने खोप भएमा कण्डिसन नगरी सुक्ष्मयोजना अनुसार अभियानको १ दिन अगाडी प्राप्त हुने गरी ढुवानी गर्नुपर्दछ ।

२. अन्य कोल्ड चेन सामग्री

• कोल्ड बक्स

- भ्याक्सिन तथा आइस प्याक ढुवानी गर्न प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थालाई कम्तिमा दुईवटा कोल्ड बक्स आवश्यकता पर्दछ ।
- लक्षित जनसंख्या धेरै भएमा थप कोल्ड बक्स आवश्यकता पर्दछ ।
- पालिका तथा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको कोल्डबक्सको मौज्जात अद्यावधिक गरी जिल्लातहको सुक्ष्म योजनामा आवश्यकता निर्धारण गर्नुपर्दछ ।
- कोल्ड बक्समा भ्याक्सिन भण्डारण तथा ढुवानी गर्दा कन्डिसन गरेको आइस प्याक (Conditioned Ice Pack) मात्र प्रयोग गर्नुपर्छ ।

नोट : भ्याक्सिन भण्डारण तथा ढुवानी गर्दा कदापी फोम बक्सको प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

- भ्याक्सिन क्यारियर (०.४ लि वा ०.६ लि)

- स्वास्थ्य संस्थाले खोप केन्द्रसम्म भ्याक्सिन लैजान नियमित खोप कार्यक्रममा प्रयोग भई रहेको भ्याक्सिन क्यारियर नै यस अभियानमा प्रयोग गर्नुपर्दछ ।
- प्रत्येक खोप टोलीलाई कम्तिमा एउटा भ्याक्सिन क्यारियरको आवश्यकता पर्दछ ।
- भ्याक्सिन क्यारियरमा भ्याक्सिन ढुवानी गर्दा कण्डिसन गरेको आइस प्याक (Conditioned Ice Pack) मात्र प्रयोग गर्नुपर्छ ।
- २ वटा आइसप्याक भएको वा अस्थायी भ्याक्सिन क्यारियर प्रयोग गर्नु हुँदैन ।

- नोट :

१. २ देखि ८ डिग्री से.ग्रे.मा कोल्डचेन कायम गर्नु पर्ने खोप ढुवानी, वितरण तथा आई.एल.आर. बाहेकमा भण्डारण गर्दा कण्डिसन आइसप्याक मात्र प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
२. खोप सेसन सकिएपछि, प्रत्येक दिन स्वास्थ्य संस्थामा खोप तथा भ्याक्सिन क्यारियर लिएर आएर कण्डिसन भएको आइस प्याक फेरेर कोल्डचेन व्यवस्थापन गर्ने ।

खोप सेसन व्यवस्थापन

खोप निशुल्क पाइन्ध

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

यस मोड्युल को अन्त्यमा स्वास्थ्यकर्मीहरूले निम्न कुराहरू बताउन सक्ने छन् :

- संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रणका उपायहरू
- संक्रमण रोकथाम तथा नियन्त्रण प्रोटोकल अनुसार खोप सेसनको तयारी (स्वास्थ्य संस्थामा, वाटिय खोप सेसन र अभियानको वेलामा)
- कोभिड-१९ खोप लगाउने तरिका
- खोप सेसन पश्चातको फोहोर व्यवस्थापन ।

खोप केन्द्रमा भ्याक्सिन तथा खोपजन्य सामाग्री

खोप केन्द्रमा निम्नानुसार सामाग्रीहरु को सुनिश्चता गर्नुहोला :

- लक्षित समुह तथा ब्यक्तिहरुको नामावली
- आइस प्याक सहितको भ्याक्सिन क्यारियर (०.४ वा ०.६ लि. आइस प्याक भएको)
- सुक्ष्म योजना अनुसार कोभिड १९, खोप जिपलक ब्याग सहित, ए.डी सिरिन्ज र सेफ्टी बक्स
- खोप कार्ड, ट्याली सिट र सुचना स्वास्थ्य तथा संचारका सामाग्री (व्यानर, पोष्टर, लिफलेट)
- एनाफाइलाक्सिस किट (एड्रिनालिन र सिरिन्ज)
- कपास
- सामाग्री राख्ने प्लाष्टिक ब्याग
- मास्क, सेनिटाईजर
- हात धुने स्थान (साबुन, बाल्टिन)

रोकथाम र नियन्त्रणको महत्व

१. आफुलाई सुरक्षित राख्ने

२. आफ्नो विरामीहरुलाई सुरक्षित राख्ने

३. आफ्नो परिवार र समुदायलाई सुरक्षित राख्ने

Photo 1: © WHO/Blink Media – Giliane Soupe

Photo 2 and 3: © WHO2015 Safe & Quality Health Services Package

१. हात धुने

२. डोरि कानको पछाडी राख्छे (मास्क नाक, मुख र चिउडोमा फिट गराउने, मास्कलाइ नछुने)

३. मास्क खोल्दा वा छुदा हात धुने

४. डोरीमा समाखेर फुकाल्ने

५. बन्द भाडामा राख्ने

६. हात धुने

थप जानकारीको लागि : <https://youtu.be/adB8RW4I3o4>

Photos 2, 4,5:
© WHO / Elena Longarini,
Photos 1,3,6:
© WHO / Tom Pietrasik

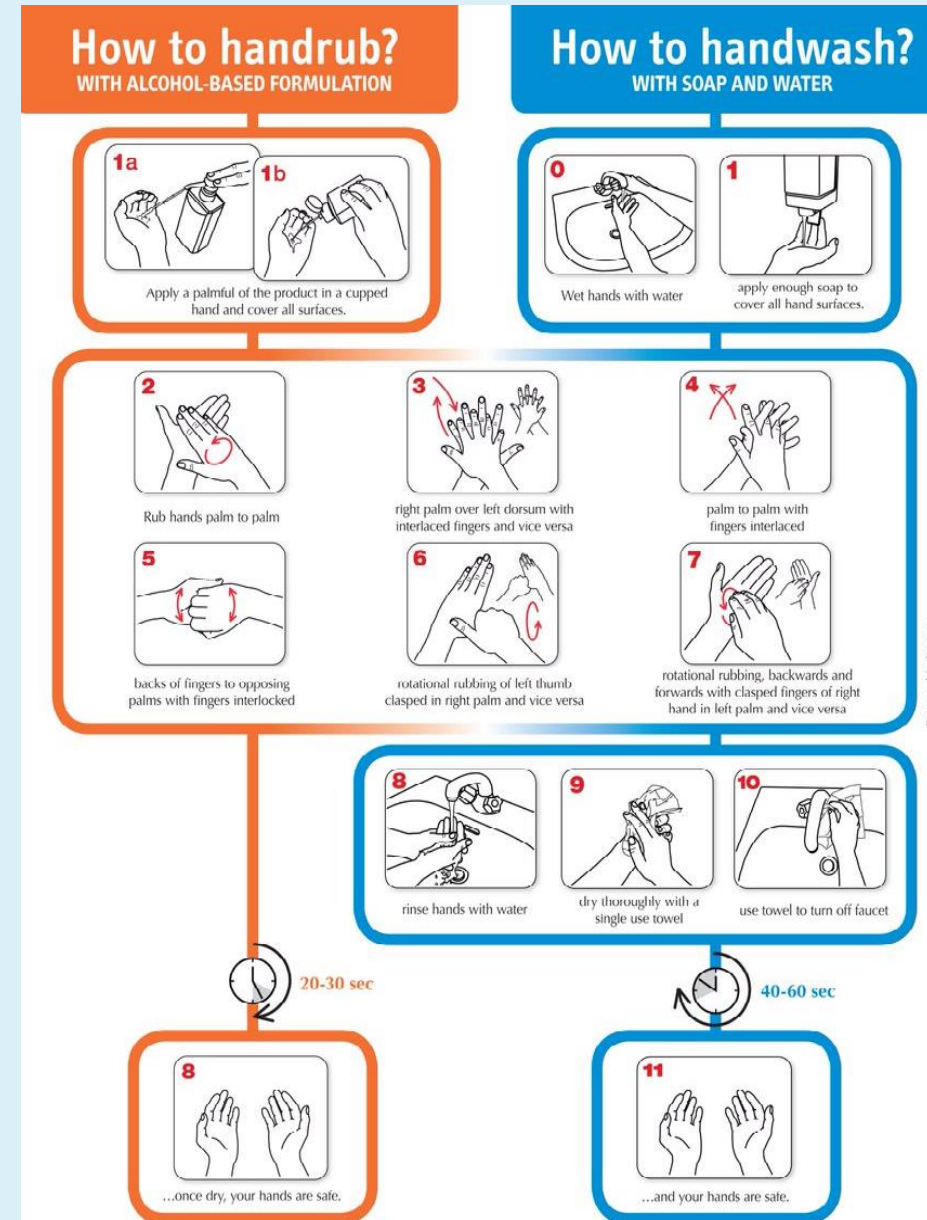
खोप सेसन संचालन

खोप सेसनमा निम्न व्यवस्थाहरु भएको सुनिश्चित गर्नुपर्छ

- खोप दिनको लागी टेबल, कुर्सी तथा फर्निचर - सेवाग्राही तथा सेवाप्रदायक दुबैको लागी
- सबैले कोभिड १९ को माहमारीको अवस्थामा कम्तिमा २ मिटरको भौतिक दूरी र मास्कको प्रयोग अनिवार्य गर्नुपर्छ, स्वयंम् सेवकहरुले सेवाग्राहीलाई भौतिक दुरी कायम गरेर पालो पर्खन, खोप लगाउन जान ब्यवस्था गर्नु पर्दछ
- हात सफा गर्नको लागी स्यानिटाइजर वा साबुन पानीको व्यवस्था गर्नुपर्छ

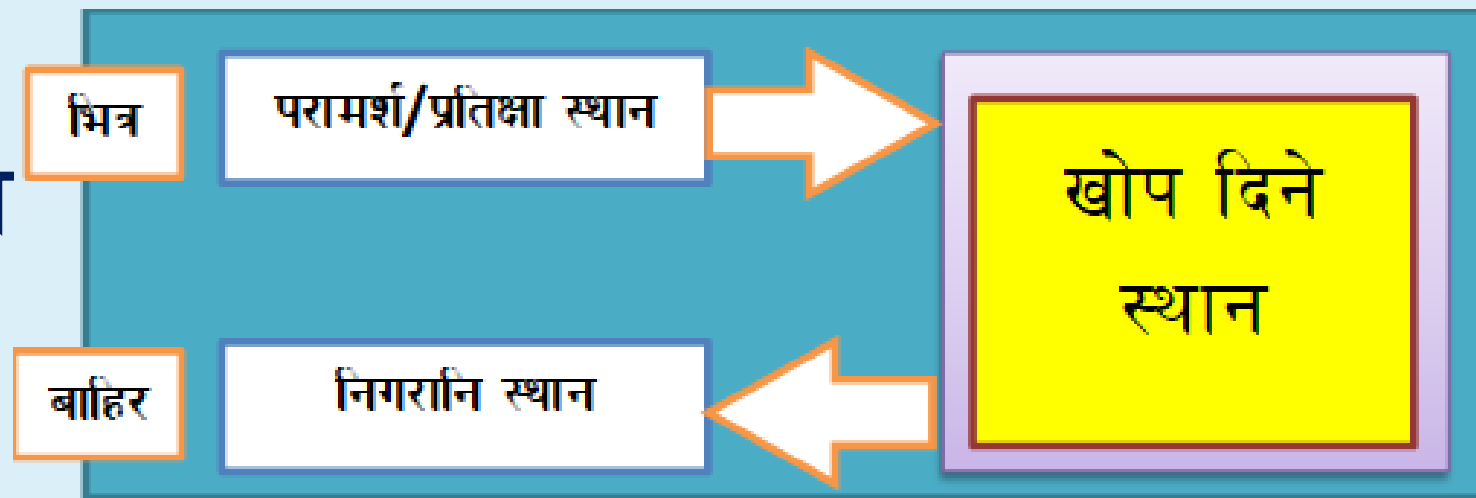
थप जानकारीको लागी :

https://www.who.int/gpsc/5may/Hand_Hygiene_Why_How_and_When_Brochure.pdf

खोप सेसन संचालन

खोप सेसन संचालन गर्ने अवधि

- संस्थागत तथा बाह्य खोप केन्द्रमा कम्तिमा ६ घण्टा सेसन संचालन गर्नुपर्नेछ ।

खोप सेसन संचालन गर्ने स्थान

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र खोप लगाउने सेवाग्राहीहरु लाई सहज हुने गरी र सुरक्षित स्थानमा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

खोप सेसन लाई तीन वटा क्षेत्रमा विभाजन गरिनुपर्छ :

- रजिष्ट्रेशन तथा परामर्श/प्रतिक्षा स्थान (सेवाग्राहीको पहिचान, खोप कार्ड भर्ने र परामर्श दिने)
- खोप लगाउने स्थान (खोप कार्ड जांच गर्ने, खोप लगाउने र ट्याली सिट भर्ने)
- निगरानी कक्ष (ए.ई.एफ.आई. को निगरानी)

सुरक्षित खोपकेन्द्र स्थापना:

© WHO/CO Indonesia

© WHO/CO DRC

© NHSEngland

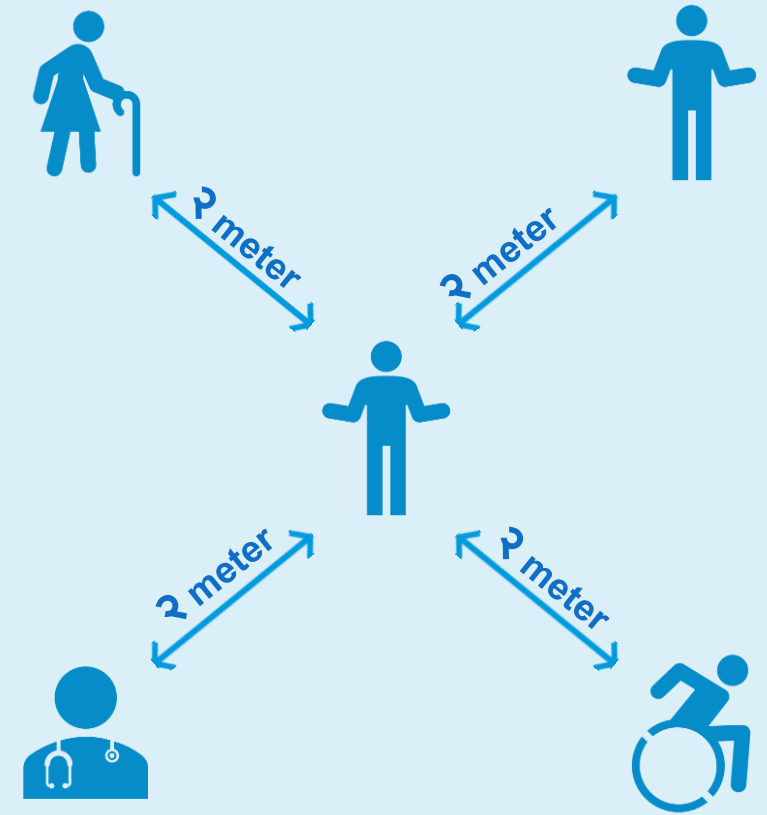
हावा आवतजावत हुने कक्षामा खोप सेसन संचालन गर्नुपर्छ ।

https://www.ashrae.org/file%20library/technical%20resources/standards%20and%20guidelines/standards%20errata/standards/170_2017_a_20200901.pdf

सुरक्षित खोपकेन्द्र स्थापना:

© WHO/CO Bangladesh

कम्तिमा २ मिटरको भैतिक दुरी कायम गर्नुपर्दछ

सुरक्षित खोपकेन्द्र स्थापना:

© WHO/Saya Oka

© WHO/ CO Guinée Equatoriale

हात सफा गर्नको लागि स्यानिटाइजर वा साबुन पानीका व्यवस्था गर्नुपर्छ

सुरक्षित खोपकेन्द्र स्थापना:

© WHO/Ploy Phutpheng

खोप लगाउनु अघि कोभिड-१९ का लक्षणहरुको जाँच गर्ने

© WHO/CO Guinée Equatoriale

भिडभाड रोक्नको लागि व्यक्तिको संख्या सिमित राख्ने

सुरक्षित खोपकेन्द्र स्थापना:

© WHO/CO Malawi

एकतर्फि आवतजावतको व्यवस्थापनको गर्ने

© WHO/CO Guinée Equatoriale

L आकारमा बसाएर खोप लगाउने

खोप सेसन

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी र समुदायको सुरक्षाको लागी सुरक्षाका मापदण्ड अपनाई सुरक्षित सुई नीति र फोहोरमैला व्यवस्थापन निम्नानुसार गर्नुपर्दछ:

- सफा खोप सेसन
- हातको सरसफाई (शुरुमा हात धुने र सेसनको बिच बिचमा हात धुन नपाए ह्याण्ड स्यानिटाइजर प्रयोग गर्ने)
- सुरक्षित ए.डि सिरिन्ज
- सुरक्षित र उचित कोल्डचेन कायम भएको भ्याक्सिन
- खोपजन्य फोहोरको उचित विर्सजन
- सही परामर्श

सुरक्षित सुईका नियमहरू

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले खोप दिनु अगाडी र खोप दिई सकेपछि अनिवार्य साबुन पानीले हात धुनुपर्दछ । प्रत्येक व्यक्तिलाई खोप दिई सके पछि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले स्यानिटाइजर वा साबुन पानीले हातको सरसफाई गर्नुपर्दछ ।
- खोप दिने स्थानमा घाउ, दाद भएमा सो भागमा खोप नदिने तर अर्को साईटको तोकिएको भागमा खोप दिने
- खोप र सिरिन्ज दुषित, फुटेको, चर्केको र लेवल भए/नभएको एकिकन गर्नुपर्छ
- भायल खोल्ने बित्तिकै मिति र समय भायलमा लेख्नु पर्छ । खोलेको भायल तोकिएको समय पश्चात वा खोप सेसन सकिएपछि कदापी प्रयोग गर्नु हुदैन ।
- खोप कार्ड तथा ट्याली सिट उचित तरिकाले भरेको एकिकन गर्ने
- खोप लगाउने र लिने व्यक्ति एल आकारमा बस्ने
- निडिललाई नछुने

सुरक्षित सुईका नियमहरू

- खोप लगाउन एडि सिरिन्जको प्रयोग गर्ने
- खोलेको खोप भ्याक्सिन क्यारियर भित्र फोम प्याडमा मात्र राख्ने
- भरसक सेवाग्राहीको संख्या जममा भए पछि मात्र खोप खोलेर दिन शुरु गर्ने
- तोकिएको मात्रा, सही रुट (माध्यम) र स्थानमा दिने
- एक भायलबाट अर्को भायलमा खोप नमिसाउने
- खोलेको भ्याक्सिन एक केन्द्रबाट अर्को केन्द्रमा नलैजाने । बाँकी रहेको खोप अर्को सेसन वा अर्को दिन कदापी नदिने
- ए.डि सिरिन्जमा खोप पहिले नै भरेर नराख्ने यदी खोप वा सिरिन्जको गुणस्तरमा कमी आएको शंका लागेमा सो को प्रयोग नगर्ने
- खोप लगाई सकेपछि निडिललाई रिक्काप नगर्ने

कार्यक्रममा त्रुटी हुन नदिन खोप सेसनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु

भ्याक्सिन खोल्नु भन्दा अगाडि	भ्याक्सिन खोल्ने बेलामा
<ul style="list-style-type: none">● भ्याक्सिन र सिरिञ्ज को म्याद गुज्नेको छ कि छैन हेर्ने ।● भ्याक्सिन दुषित भए-नभएको हेर्ने ।● भायल फुटेको/चर्केको वा लेबल निस्केको छ कि छैन हेर्ने ।● भ्याक्सिन भायल तापक्रम २° देखि ८° से. तापक्रम कायम भए नभएको निश्चित गर्ने ।● भ्याक्सिन भायलको ब्याच नम्बर हेरेर टिपोट गर्ने ।● भ्याक्सिनसंग अरु औषधी तथा खोपहरु वा अरु भायलहरु भण्डारण नगर्ने ।	<ul style="list-style-type: none">● एक पटकमा एउटा भ्याक्सिन भायल मात्र खोल्ने● भ्याक्सिन तान्दा निडिलमा हातले नछुने ।● भ्याक्सिन भाइललाई माथि र तल गर्दै विस्तारै हल्लाउने तर भाइललाई दुइटा हातको पञ्जामा राखेर नरगड्ने ।● भ्याक्सिन भायलमा खोलेको समय लेख्ने ।● प्रत्येक ब्यक्तिलाई खोप दिनको लागि नयाँ ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गर्ने ।● एकै पटकमा धेरै ए.डि. सिरिञ्जहरुमा भ्याक्सिन तानेर नराख्ने ।

कार्यक्रममा त्रुटी हुन नदिन खोप सेसनमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु

भ्याक्सिन खोली सकेपछि

- भ्याक्सिन भायललाई भ्याक्सिन क्यारियर भित्र रहेको फोम प्याडमा राख्ने तर फोम प्याड भ्याक्सिन क्यारियर बाहिर ननिकाल्ने ।
- भ्याक्सिन भायलमा बाँकी रहेको भ्याक्सिन अर्को भायलमा नमिसाउने ।
- खोलेको भ्याक्सिनलाई ६ घण्टाभन्दा पछि प्रयोग नगर्ने तर सो भन्दा पहिले नै खोप सेसन अन्त्य भएमा पनि त्यसपछि प्रयोग नगर्ने ।
- एउटा खोप केन्द्रमा खोलेको भ्याक्सिन अर्को खोप केन्द्रमा प्रयोग नगर्ने ।
- खोलेको भ्याक्सिन दुषित भएको छ भन्ने शंका लागेमा प्रयोग नगर्ने जस्तै- भायल भित्र कुनै कणहरु तैरिएको देखिएमा, भ्याक्सिनको रङ परिवर्तन भएमा, भायल भुइँमा खसेमा, भायलको क्याप हातले छोइएमा, वा क्यापमा पानी परेमा ।
- खोप तोकिएको मात्रा र स्थानमा मात्रै दिने ।
- भ्याक्सिन भायलको टाउकोमा निडिल घुसाएर नराख्ने ।
- भरसक २-४ जना सेवाग्राही भेला भए पछि मात्र खोप तानेर दिन शुरु गर्ने ।

खोप सेसन संचालन

- हावा आवतजावत हुने कक्षमा खोप सेसन संचालन गर्नुपर्छ तर सोभै सूर्यको किरण भायलमा नपर्ने गरी व्यवस्था गर्नुपर्छ
- जेष्ठ नागरिकलाई पहिलो प्राथमिकता दिनुपर्छ
- खोप लगाई सकेपछि कम्तिमा आधा घण्टा ए.ई.एफ.आई. निगरानीमा राख्नुपर्छ

खोप सेसनमा परामर्श

- कोभिड १९ खोप नयाँ किसिमको खोप भएको हुदाँ सेवाग्राही हरुमा जिज्ञासाहरु, चिन्ता हुन सक्छ ।
- वयष्कहरुमा दिईने हुंदा त्यस्ता समुहमा Immunization Stress Related Response (ISRR) हुन सक्दछ ।
- कोभिड १९ खोपको महत्व र लगाउनु पर्ने मात्राको बारेमा
- खोप लगाएपछि हुन सक्ने अवाञ्छित घटनाको बारेमा
- पुनः कहिले सर्म्पर्कमा आउने (अर्को मात्राको लागी, केही भएमा तत्काल स्वास्थ्यकर्मीको परामर्श)
- कोभिड रोकथाम तथा नियन्त्रणका उपायहरु
- खोप कार्डको महत्व बुझाउनुपर्छ

खोपजन्य फोहोरको उचित विसर्जन

प्रयोग गरेको सिरिञ्ज, निडिल र अन्य फोहरको उचित विसर्जन

- प्रयोग गरेका सिरिञ्ज/निडिल मात्र सेफ्टी बक्समा राख्ने ।
- सेफ्टी बक्समा ४ भागमा ३ भाग मात्र अथवा १०० वटा जति सिरिञ्ज राख्ने (पुरै भरिने गरी नराख्ने) ।
- प्रयोग भईसकेको भ्याक्सिन भायल, प्रयोग भईसकेका व्यक्तिगत सुरक्षाका सामाग्रीहरु छुट्टाछुट्टै भोलामा छुट्टै संकलन गर्ने र वातावरणमैत्री तरिकाले विसर्जन गर्ने ।
- अन्य फोहर (सिरिञ्जको खोल, कपास, काम नलाग्ने कागज-पत्र) छुट्टै संकलन गर्ने ।
- प्रयोग भएका भ्याक्सिन भायललाई इन्क्याप्सुलेसन गरेर खाडलमा माटोले पुर्ने ।

खोपजन्य फोहोरको उचित विसर्जन

- अन्य फोहर (सिरिञ्जको खोल, कपास, काम नलाग्ने कागज पत्र, व्यक्तिगत सुरक्षाका सामाग्री) लाई उपयुक्त ब्यवस्था भएमा स्थानीय स्तरमा नै व्यवस्थापन गर्ने, यदी सो नभएमा स्वास्थ्य संस्थामा ल्याएर सम्बन्धित पालिकाको फोहोर व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थामा संकलन गरीएका सेफ्टी बक्सहरु जम्मा गरी सुरक्षित राख्ने र अभियान सम्पन्न भएपछि निम्नानुसार सुरक्षित तरिकाले National Health Care Waste Management Standards and Operating Procedures - 2020 को ६.५.२ अनुसार व्यवस्थापन गर्ने :
 - जस्तै : धारिला फोहोर
 - अटोक्लेभ वा माइक्रोवेभ जस्ता Non-borne प्रविधी
 - रासायनिक उपचार

खोपजन्य फोहोरको उचित विसर्जन

- इन्क्याप्सुलेसन
- सेप्टिक कंक्रीट भल्ट
- स्यानिटरी ल्याण्डफिल (इन्क्याप्सुलेसन पश्चात)
- गाड्ने/पुर्ने (इन्क्याप्सुलेसन पश्चात)

नोट : खोलिएका खोप भायलहरु खोप सेसन पश्चात १ महिना सम्म सुरक्षित राखेर विसर्जन गर्नु पर्दछ ।

खोप अभियान (सेसन) सकिए पश्चात बाँकी सामग्रीको व्यवस्थापन

- बाँकी नखोलिएका खोप भायलहरु उचित कोल्डचेन व्यवस्थापन गरी तोकिएको स्थान समयमै फिर्ता गर्ने
- यदि बाँकी ए.डी. सिरिन्जहरु पनि अर्को सेसन तथा नियमित खोपको आवश्यकता भन्दा धेरै भएमा विवरण सहित फिर्ता गर्ने
- अन्य कोल्डचेन सामाग्रिहरु समेत तोकिएको स्थानमा फिर्ता गर्ने
- खोप फिर्ता संगै तोकिएको फारममा खोप अभियानको प्रगति प्रतिवेदन र विल भरपाई समेत अनिवार्य पठाउने ।
- अर्को सेसन संचालन गर्न बाँकी भएमा सो को लागि आवश्यक सामाग्रीको विवरण तयार गरि पठाउने ।

Resources

Refer to vaccine explainers for vaccine-specific information

- <https://openwho.org/courses/covid-19-vaccination-healthworkers-en> (COVID-19 vaccination training for health workers)
- Immunization in Practice (2015 update):
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/193412/9789241549097_eng.pdf
- The WHO Field Guide for planning and implementing high-quality supplementary immunization activities (SIA):
<https://www.who.int/immunization/diseases/measles/SIA-Field-Guide.pdf>
- Immunization in the context of COVID-19 pandemic (May 2020):
<https://www.who.int/publications/i/item/immunization-in-the-context-of-covid-19-pandemic>
- Infection Prevention and Control core documents
https://www.who.int/health-topics/infection-prevention-and-control#tab=tab_1
- Infection Prevention and Control COVID-19 technical guidance documents
[https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance-publications?publicationtypes=d198f134-5eed-400d-922e-1ac06462e676](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/publications?publicationtypes=d198f134-5eed-400d-922e-1ac06462e676)
- OpenWHO IPC Channel – with additional trainings <https://openwho.org/channels/ipc>
- Mask use in the context of COVID-19 (Interim guidance 1 December 2020):
https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/337199/WHO-2019-nCov-IPC_Masks-2020.5-eng.pdf
- WHO guide to local production – WHO recommended handrub formulations
https://www.who.int/gpsc/5may/Guide_to_Local_Production.pdf

खोप लगाएपछि हुनसक्ने अवाच्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) र व्यवस्थापन

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

सेसनको उद्देश्य

- ए.ई.एफ.आई. भनेको के हो र यसको प्रकार र कारण ?
- खोप कार्यक्रममा हुनसक्ने त्रुटि र रोकथाम
- खोप अभियानमा ए.ई.एफ.आई.को पूर्व तयारी
- ब्लबउजथबिहष्क को पहिचान र व्यवस्थापनमा बमचभलबप्लिभ को प्रयोग
- गंभिर ए.ई.एफ.आई. को अनुसन्धान र प्रतिवेदन
- संचार माध्येयम र सरोकारवालाहरूसँग खोप कार्यक्रम र ए.ई.एफ.आई. बारे अन्तरकृया एवम् प्रबक्ताको छनोट

पृष्ठभूमि

- कोभिड १९ खोप अभियानमा प्रयोग हुने खोपहरू नियमन निकायबाट स्विकृत प्राप्त भएको हुन्छ ।
- नेपालमा पनि यो खोप औषधि व्यवस्थापन विभाग, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयमा दर्ता भएको छ ।
- कुनै पनि खोप, औषधी वा उपचार शत प्रतिशत सुरक्षित हुँदैन र अवाञ्छित घटना कहिले काँही घट्न सक्छ । तर अवाञ्छित घटना हुने सम्भावना अति न्यून हुन्छ ।
- खोप लगाएपछि हुने कुनै पनि स्वास्थ्य सम्बन्धि अवाञ्छित घटना ९८% - बमखभचकभ भवभलत यथिधप्लन क्लगलषाबतयल० हो, जुन खोप प्रयोगको कारणबाट नभएको पनि हुन सक्छ ।
- यस्ता अवाञ्छित घटनाहरू खोप लगाएपछि अप्रत्याशित् चिन्ह, लक्षण, असामान्य प्रयोगशाला परिणाम वा रोगको रूपमा देखापर्दछन् । खोप पश्चात हुने अवाञ्छित घटनाहरू खोपसँग सम्बन्धित हुँदैनन् । धेरै जसो खोप पश्चात हुने अवाञ्छित घटनाहरू संयोगवश हुने घटनाहरू हुन ।

ए.ई.एफ.आई.को परिभाषा

- खोप लगाएपछि हुने कुनै पनि स्वास्थ्य सम्बन्धी घटना, जुन खोप प्रयोगको कारणवाट नभएको पनि हुन सक्छ ।
- यस्ता अवान्छित घटनाहरु खोप लगाएपछि अप्रत्याशित चिन्ह, लक्षण, असामान्य प्रयोगशाला परिणाम वा रोगको रुपमा देखापर्दछन् ।

ए.ई.एफ.आई. को प्रकार

ए.ई.एफ.आई.को प्रकार

- सामान्य प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू ९ल्यल(कभचष्यगक यच :प्लयच बँक्ष०
- गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू ९कभचष्यगक बँक्ष०

ए.ई.एफ.आई.को कारण

- खोप उत्पादनसँग सम्बन्धीत प्रतिक्रिया
- खोपकागुणस्तरसँग सम्बन्धित प्रतिक्रिया खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट हुने प्रतिक्रिया
- सुई प्रतिको डर, चिन्ता
- संयोगबस हुने घटना

सामान्य प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू (Non-serious or Minor AEFI)

कोभिड १९ खोपबाट सामान्यतय हुने असरहरू

- सुई लगाएको ठाँउमा दुख्ने,
- सुन्निने, रातो हुन सक्ने,
- सामान्य ज्वरो आउने,
- टाउको दुख्ने,
- थकाई र आलस्य महशुस हुने,
- वाकवाक लाग्ने आदि

- यस्ता सामान्य किसिमका AEFI ले भ्याक्सिन लिने व्यक्तिको स्वास्थ्यमा गम्भिर असर पार्दैनन र यो आफै बिस्तारै कम भएर जाने हुन्छ ।

नोट : यस्ता प्रकारका घटनाहरू जेष्ठ २.२६ मा अभिलेख राख्ने र मासिक प्रतिवेदन फारम (९.३) मा प्रतिवेदन गर्नपर्छ ।

गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू (Serious AEFI)

गम्भिर प्रकारका अवाञ्छित घटनाहरू भन्नाले खोप पश्चात भएको कुनै पनि समस्याको कारण :

- यस प्रकारका घटना भएमा माथिल्लो निकायमा सिध्र जानकारी गराई अनुसन्धान गरि प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ । (अनुसुचि १५ र १६)

- मृत्यु हुनु
- ज्यान नै जान सक्ने जोखिम हुनु
- अस्पताल भर्ना गर्नुपर्ने हुनु वा लामो समयसम्म अस्पतालमा भर्ना भएर बस्नुपर्ने हुनु
- अपाङ्ग हुनु वा अशक्तता हुनु
- जन्मजात विसंगति वा अपाङ्ग जन्मनु

नोटः

- एकै समयमा एकै स्थानमा दुई वा सो भन्दा धेरै व्यक्तिहरुमा उस्तै प्रकारका लक्षण, चिन्ह, समस्या (Cluster) देखा परेमा त्यसलाई पनि अनुसन्धान गर्नुपर्छ । जस्तै धेरै जनामा ज्वरो आउने, सुई लगाएको ठाँउ सुन्निने, पाक्ने आदि
- यो खोप वयस्कहरुलाई दिने भएकाले यो उमेर समुहमा सुई प्रतिको डर र चिन्ता बालबालिकामा भन्दा धेरै देखिन सक्छ ।
- प्रत्येक कोभिड १९ भ्याक्सिनको फरक फरक प्रतिकुल असरहरु हुन सक्छन । केही सम्भावित अवाञ्छित घटनाहरु पहिचान र व्यवस्थापन प्रभावकारी ए.ई.एफ.आइ.सर्भिलेन्स प्रणाली मार्फत तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

- खोप उत्पादनसँग सम्बन्धीत प्रतिक्रिया (Vaccine product related reaction)
- खोपकोगुणस्तरसँग सम्बन्धित प्रतिक्रिया (Vaccine quality related reaction)
- खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट हुने प्रतिक्रिया (Immunization error related reaction)
- सुई प्रतिको डर, चिन्ता (Immunization anxiety related reaction)
- संयोगबस हुने घटना (Co-incident event)

ए.ई.एफ.आई.को कारण

(क) खोप उत्पादनसँग सम्बन्धीत प्रतिक्रिया (Vaccine Product Related Reaction)

- भ्याक्सिन उत्पादन गर्दा भ्याक्सिनमा निहित एक वा एकभन्दा बढी तत्व (inherent properties) को कारणबाट उत्पन्न हुने अवाञ्छित घटना । भ्याक्सीन सुरक्षित हुन्छन् तर भ्याक्सिनमा निहित तत्वहरूको गुणले गर्दा कहिले काँही अवाञ्छित घटना हुने सम्भावना हुन्छ ।
जस्तै : एनाफाइलाक्सिस

(ख) खोपको गुणस्तरसँग सम्बन्धित प्रतिक्रिया (Vaccine quality defect related reaction)

- उत्पादकले खोप र खोप दिने साधन वासामग्रीको उत्पादन तथा भण्डारण गर्दा हुने समस्या (defect) कारणबाट हुने अवाञ्छित घटना । जस्तै गुणस्तरमा कमी हुने, खोपको रङ, परिमाण तथा अन्य अस्वाभाविक अवस्था (थिग्रिएको, ढुसी जमेको, राम्रोसँग नघुलिने आदि) त्यस्तै घोलक, सिरिन्जको हकमा पनि असामान्य अवस्था जस्तै: घोलकमा ढुसी देखिएमा, सिरिन्जको खोल च्यातीएको आदिमा प्रयोग गर्नुहुदैन

ए.ई.एफ.आई.को कारण

(ग) खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट हुने प्रतिक्रिया (Immunization Error Related Reaction)

- खोपको भण्डारण, वितरण, तयारी र खोप लगाउने समयमा हुने त्रुटीबाट उत्पन्न हुने अवाञ्छित घटना ।

जस्तै : केही घण्टाभित्र ज्वरो आउने, वान्ता हुने र पानी जस्तो पखाला लाग्ने, बच्चा शिथिल, अर्धचेत र अचेत अवस्थामा जानु (Toxic Shock Syndrome), सुई दिएको ठाँउ सुन्निने, पाक्ने आदि ।

खोप भण्डारण, वितरण तथा खोप तयारी गर्दा सावधानी र खोप लगाउँदा अपनाइनु पर्ने सुरक्षित सूई नीतिलाई कडाइका साथ निर्वाह गरेर शून्यमा ल्याउनु पर्दछ ।

(घ) खोपप्रतिको चिन्ता वा डरको कारणले हुने प्रतिक्रिया (Immunization Anxiety Related Reaction)

- यस प्रकारका अवाञ्छित घटना खोप लगाउने डर वा सुईको चिन्ता वा डर बाट उत्पन्न हुन सक्छ । यो अवस्थामा खोप नै नदिई वा दिदा दिदै तत्काल वैहोस हुने, लड्ने (फेन्ट भए जस्तो) हुन सक्छ । यस्तो असर खोप दिई सकेपछि पनि देखिन सक्दछ ।
- त्यसैले यो खोप अभियानमा खोप सेवा सञ्चालन गर्नु अघि खोपको महत्व र खोपका सामान्य प्रति असरवारे खोप लिने व्यक्ति/अभिभावकलाई राम्रोसँग परामर्श दिने साथै खोप दिने स्थान सफा, खुल्ला र सेवाग्राहीलाई बस्ने, आरम गर्ने ब्यवस्था भएको स्थानमा ब्यवस्था गर्नु पर्दछ र सबै सेवाग्राहीलाई खोप पश्चात आधा घण्टा बस्न लगाउनु पर्दछ । यदि कुनै ब्यक्ति चिन्तित र नर्भस भएको भए विशेष ध्यान दिएर अनुगमन र ब्यवस्थापन गर्नु पर्दछ , यस बाट यस्ता घटनाहरु न्यून हुन्छन् ।

(ड) संयोगवस हुने घटना (Coincidental)

- भ्याक्सिनभिन्न रहेका निहित गुणहरू, कार्यक्रम सञ्चालनमा हुनसक्ने त्रुटी वा खोप प्रतिको चिन्ता वा डरबाट नभई अन्य कारणबाट हुनसक्ने अवाञ्छित घटना, जुन खोपको कारणबाट हुँदैन, त्यस्तो घटनालाई संयोगवस हुने घटना भनिन्छ ।
- सेवाग्राहिहरू (जस्तै: दिर्घ रोग भएका) विभिन्न कारणले बिरामी हुन पुग्छन् र त्यस्तो रोगको कारणले कसैको मृत्यु पनि हुनसक्छ, जुन खोपको कारणबाट हुँदैन र यसलाई संयोगवस हुने अवाञ्छित घटना भनिन्छ ।
- त्यसैले खोप दिनु अगाडि, खोप दिन नहुने अवस्थाहरू पहिचान गर्नुपर्छ ।

खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट बच्ने उपायहरू

- खोप सिरिञ्जमा तान्दा वा खोप दिँदा निडिलमा हातले नछुने ।
- यो खोपलाई नहल्लाउने वा नरगड्ने ।
- भ्याक्सिन भायलमा खोलेको मिति र समय लेख्ने ।
- प्रत्येक बालबालिकालाई खोप दिनको लागि नयाँ ए.डी. सिरिञ्ज प्रयोग गर्ने ।
- एकै पटकमा धेरै ए.डि. सिरिञ्जहरूमा भ्याक्सिन तानेर नराख्ने ।
- सेवाग्राहि खोप लगाउन आईसकेपछि मात्रै सिरिञ्जमा भ्याक्सिन घोलेर राख्नुपर्छ ।
- भ्याक्सिन भायललाई भ्याक्सिन क्यारियर भित्र रहेको फोम प्याडमा राख्ने तर फोम प्याड भ्याक्सिन क्यारियर बाहिर ननिकाल्ने ।
- भ्याक्सिन भायलमा बाँकी रहेको भ्याक्सिन अर्को भायलमा नमिसाउने ।

खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट बच्ने उपायहरू

- भ्याक्सिनलाई ६ घण्टाभन्दा पछि प्रयोग नगर्ने तर सो भन्दा पहिले नै खोप सेसन अन्त्य भएमा पनि त्यसपछि प्रयोग नगर्ने ।
- एउटा खोप केन्द्र वा सेसनमा प्रयोग भएको भ्याक्सिन अर्को खोप केन्द्र वा सेसनमा प्रयोग नगर्ने ।
- भ्याक्सिन दुषित भएको छ भन्ने शंका लागेमा प्रयोग नगर्ने जस्तै- भाइल भित्र कुनै कणहरू तैरिएको देखिएमा, भ्याक्सिनको रङ परिवर्तन भएमा, भायल भुइँमा खसेमा, भायलको क्याप हातले छोडिएमा, वा क्यापमा पानी परेमा ।
- खोप तोकिएको मात्रा र भागमा मात्रै दिने ।
- भ्याक्सिन भायलको टाउकोमा निडिल घुसाएर नराख्ने ।
- खोप लगाउने वेलामा ए.डि. सिरिञ्जको मात्र प्रयोग गर्ने ।
- प्रयोग गरीसकेपछि सैफ्टी वक्समा राख्ने ।
- भ्याक्सिन भाइललाई सधैं सुख्खा र सफा राख्ने ।

ए.इ.एफ.आई. पूर्वतयारी

- ए.ई एफ आई व्यवस्थापन केन्द्र र चिकित्सक सहितको व्यवस्थापन टोलि तोक्ने । यो समुहमा तालिम प्राप्त एच ए. वा सिनिएर अहेव र स्टाफ नर्स वा अनमी हुन्छन् । यो स्वास्थ्य कार्यलयले निर्धारण गर्नेछ । सोका लागि जिल्ला भरि रहेका चिकित्सकसहितका स्वास्थ्य संस्थाको सुचि वनाई सो मध्येवाट व्यवस्थापन केन्द्र निर्धारण गर्नु पर्नेछ । (अनुसुची १४)
- घुम्ती व्यवस्थापन समुह तोकि आवश्यकता परेको स्थानमा परिचालन गर्ने । यसरी परिचालन गर्दा चिकित्सक नभएको स्थानमा परिचालन गर्ने योजना वनाउने ।
- प्रेषणका लागि निश्चित स्थान तय गर्ने । यो कार्य जिल्लास्तरीय योजना तर्जुमा गोष्ठीमा निर्धारण गर्ने । (अनुसुची १४)
- प्रदेश र जिल्लास्तरमा एइ एफ आईको विवरण जानकारी गर्न तथा एकरूपताका लागि प्रवृत्ता तोक्ने ।

ए.इ.एफ.आई. पूर्वतयारी

- सवै खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई एई. एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र को ठेगाना, टोलि र प्रवक्ताको सम्पर्क नम्वर जानकारी दिनुपर्ने छ ।
- हरेक खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई एई एफ आई पहिचात र व्यवस्थापन सम्बन्धि तालिम दिनु पर्नेछ । यसरी खोप कार्यक्रम संचालनको त्रुटीबाट बच्ने उपायहरु अपनाएमा मानविय त्रुटिबाट हुने एई. एफ.आई.बाट बच्न सकिन्छ ।
- एई. एफ.आई. किट सवै खोप दिने टोलिलाई प्रदान गर्नुपर्नेछ । किटमा एडीनालिन र एडीनालिन दिने सिरिन्ज मात्र हुन्छ ।
- बमचभलबष्लिभ को प्रयोग गर्ने विधि वारेमा सवै खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीलाई तालिम दिनुपर्ने छ ।

ए.इ.एफ.आई. र संचार

- अभियानमा हुनसक्ने ए.इ.एफ.आई.लाई ध्यानमा राखेर सञ्चार सम्बन्धी क्रियाकलापहरू निम्नानुसारका गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउनु पर्छ
- खोप समन्वय समिति र सञ्चारकर्मीहरू स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित पेशागत संघ-संस्थाहरूसँग अभिमुखिकरण, अन्तरकृया गरी जानकारी गराउनु पर्ने
- खोप पश्चात भएका कुनै पनि अवाच्छिन्न घटनाको यथार्थ विवरण समय-समयमा अभिभावक, समुदायका अगुवा र सरोकारवाला निकायमा जानकारी गराउनु पर्दछ ।
- प्रवक्ता तोक्ने

ए.ई.एफ.आई.को वारेमा जानकारी प्रवक्तामा हुनुपर्ने गुणहरू

- खोप सेवा सम्बन्धी विस्तृत जानकारी भएको,
- खोप पश्चात हुनसक्ने अवाच्छिन्न घटनाको प्रकार वारे ज्ञान भएको,
- खोप पश्चात हुनसक्ने अवाच्छिन्न प्रकारको घटना हुने दर वारे ज्ञान भएको,
- खोप नलगाउँदा रोग लाग्न सक्ने जोखिमको दर वारे ज्ञान भएको, र
- घटनाको वारेमा समय-समयमा जानकारी लिई तथ्यगत कुरा स्पष्टसँग बताउन सक्ने ।

Anaphylaxis को लक्षण तथा चिन्हहरू

लाक्षणिक प्रगति	चिन्ह/लक्षण
छिटो देखापर्ने र पूर्व चेतावनी चिन्ह र लक्षणहरू 	सुई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, विमिराहरू आउने र चिलाउने, चक्कर आउने र गर्मि हुने ।
	जिउ सुन्निकै जाने (जस्तै मुख वा अनुहार) तर दुखाइ नहुने, अनुहार रातो हुने, आँसु आउने, हाछ्छिउँ आउने, नाक जम्ने आदि
	वाक-वाकीलाग्ने, वान्ताहुने, बोलि/स्वर बस्ने हुने
	गला सुनिने, सास फेर्न गाह्रो हुने, पेट दुख्ने आदि
	सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने, रक्तचाप कम हुने र घड्कन अनियमित र कमजोर हुँदै जाने
विस्तारै/ढिलो देखिदैजाने ज्यान जोखिमपूर्ण हुने चिन्ह र लक्षणहरू	

बेहोस (Fainting) र Anaphylaxis छुट्याउने आधारहरू

चिन्ह र लक्षण	बेहोस (Faint)	एनाफाइलेक्सिस (Anaphylaxis)
शुरुमा देखिने चिन्ह र लक्षणहरू	सूर्इ देख्ने बित्तिकै, सूर्इ लगाउँदै गर्दा वा सूर्इ लगाउने बित्तिकै हुने	खोप लागेको एक घण्टावा बढीसम्ममा देखिन सक्छ तर प्रायः गरी सूर्इ लगाएको ५ मिनेट भित्र देखिन्छ
छाला	शरीर फुस्रो (Pale) हुँदै जाने, शरीर चिसो हुँदै जाने	सूर्इ लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, अनुहार र आँखा सुनिने, शरीरभरी विमिराहरू आउने, जीउचिलाउने
शवास प्रशवास	सामान्य वा लामो-लामो प्रकारले सास फेर्ने	खोकि लाग्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने र स्वास फेर्न कष्ट भइ हात र खुँडा निलो हुन
रक्त सञ्चार	मुटुको धडकन कमहुने, रक्तचापकमहुने तर यो क्षणिक हुन्छ र उत्तानो परेर सुत्दा ठिक हुन्छ	मुटुको धडकन बढ्ने र रक्तचाप कम हुने
पाचन प्रणाली	वाक्-वाकीलाग्ने, वान्ताहुने	पेट बाउडिने, पेट दुख्ने, वाक्-वाकीलाग्ने, वान्ता हुने
स्नायु प्रणाली	क्षणिक बेहोस हुने, उत्तानो वा टाउको तल पारेर सुताएपछि होसमा आउने; हात र खुट्टामा भट्का आए जस्तो हुने र आखाँ पल्टाउने जस्तो लक्षण देखिन्छ जुन हेर्दा कम्पन जस्तो पनि देखिन जान्छ तर यो कम्पन भने होइन	धेरै डर, चिन्ता र कष्ट भए जस्तो भान हुने, पूरै बेहोस हुने, उत्तानो वा टाउको तल पारेर सुताए पनि कुनै किसिमको प्रतिक्रिया नदिने

Distinguishing acute stress response and anaphylaxis

	Acute stress response (vasovagal syncope – VVS)	Anaphylaxis
At onset	VVS and general: occurs suddenly, before, at time of or soon after injection	Seconds to minutes after exposure, almost all cases within 1 hour
Skin	VVS and general: pale, cold, sweaty/clammy	Red, raised itchy rash, swollen eyes and face, generalized rash
Respiratory	VVS: normal to deep breaths General: rapid deep breathing	Noisy breathing, wheeze or stridor, persistent cough
Heart	VVS: slow pulse, transient hypotension General: normal or fast pulse or hypertension	Fast pulse, hypotension
Gastro–intestinal	VVS: nausea, vomiting General: nausea	Abdominal cramps, vomiting, nausea
Neurologic	VVS: transient loss of consciousness reversed by supine position General: fearfulness, dizziness, numbness, weakness, tingling around lips, spasms in hands and feet	May develop loss of consciousness not relieved by supine position

एनाफाइलेक्सिसको व्यवस्थापन

Anaphylaxis?

प्रथमिक उपचार, सहयोग मान्ने, विरामीलाई उत्तानो पारेर सुताएर राख्ने, खुट्टालाई मथि उचालेर राख्ने, स्वास मार्ग सफा गर्ने, सफा भएको एकिन गर्ने, विरामीलाई न्यानो पारेर राख्ने । विरामी स्वासमार्ग, स्पवसप्रश्यास र रक्तसंचार (ABC) जाँच गर्ने । आवश्यक भएमा CPR शुरु गर्ने ।

निदान : चिन्ह र लक्षणहरु पहिचान गर्ने र बेहोस र Anaphylaxis छुट्याउने ।
साथै अतिशिघ्र विमारहरु, जिवन नै हुने जोखिमपूर्ण अवस्था र चेतावनि चिन्हहरु आदिको पहिचान गर्ने ।

प्रारम्भिक उपचार : तत्काल Adrenaline IM (1:1000 Solution; 1mg /ml or 0.5ml) दिने, लाक्षणिक प्रगति गम्भिर नहदैं तत्काल, लक्षणहरु देखा परिरहेमा Adrenaline को मात्रा ५ देखि १५ मिनेटमा ३ पटकसम्म दिन सकिन्छ ।

विरामीको प्रारम्भिक उपचार पछि विरामी स्थिर भइसकेपछि विरामीलाई तोकिएको पेषण केन्द्रमा पेषण गर्ने वा घुमि एडएफआई व्यवस्थापन टोलिलाई बोलाउने ।

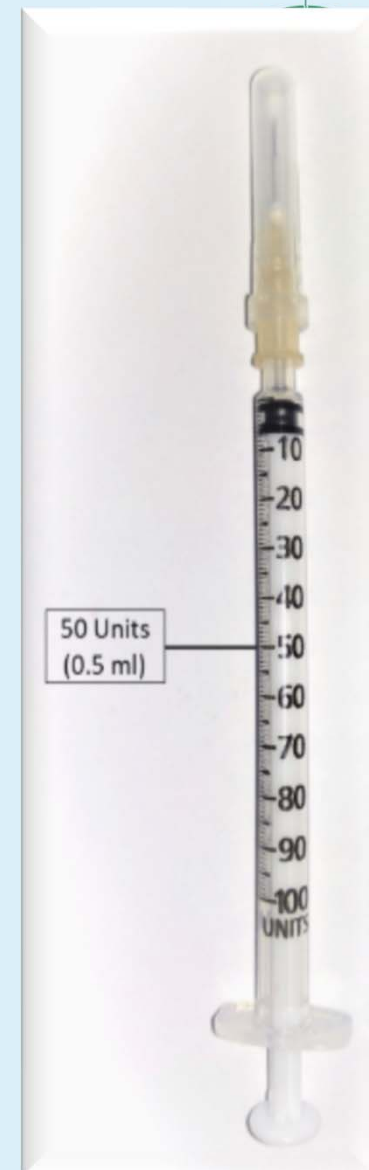
अभियान खोप कार्डमा एड एफ आई वारेमा प्रस्टसंग अंकित गर्ने ।

खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले तत्काल स्वास्थ्य चौकी प्रमुख, पलिका, स्वास्थ्य कार्यक्रय प्रमुख , एवम एड. एफ. आई प्रवत्तालाई जानकारी दिने ।

अभियानको समयमा anaphylaxis को लागी उमेर अनुसार दिनुपर्ने adrenaline को मात्रा

उमेर समूह	Adrenaline 1:1000 concentration को मात्रा
≥१८ वर्ष माथिका सबै लाई	०.५ मि.लि. मात्र
ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु	
१. एक पटकमा एड्रिनालिनको मात्रा ०.५ मि.लि. भन्दा धेरै दिन मिल्दैन । लक्षणहरु देखा परिरहेमा Adrenaline को मात्रा ५ देखि १५ मिनेटमा ३ पटकसम्म दिन सकिन्छ । एक उपचार अवधिमा ड्रिनालिनको मात्रा तिन पटकभन्दा बढि दिन मिल्दैन ।	
२. एड्रिनालिन दिने बेलामा, थोरै मात्रामा दिनुपर्ने हुँदा, उपयुक्त सिरिञ्जको प्रयोग गर्नुपर्छ । एड्रिनालिनको प्रयोग दिएमा सो को डोज र समयको अभिलेख राख्नुपर्नेछ ।	
३. यसरी एनाफाइलेक्स् भएमा उचित व्यवस्थापन गरि तत्काल तोकिएको उपचार केन्द्रमा प्रेषण गर्ने ।	

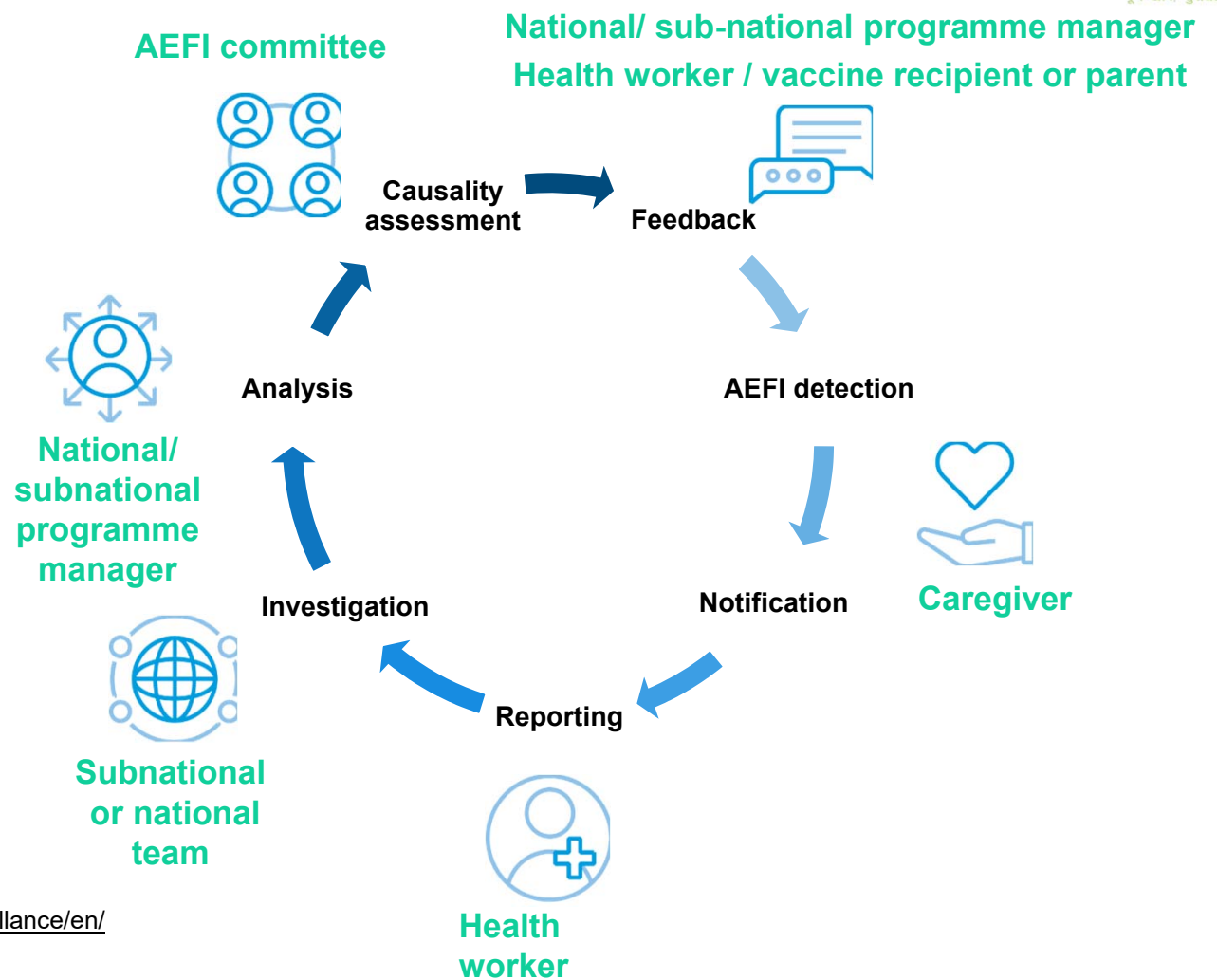

एनाफाइलेक्सिसको व्यवस्थापन

- Anaphylaxis विरलै हुने तर गम्भिर प्रकार एलर्जिक प्रतिक्रिया नै ए.ई.एफ.आई. हो, जुन खोप उत्पादन संग समबन्धित प्रतिक्रिया बाट हुन सकछ ।
- यस किसिमको एलर्जी औषधि वा अन्य बस्तु बाट पनि हुनसकछ ।
- यस्तो घटना खोप लगाएको २ घण्टा भित्र (प्रायः ५ मिनेट देखि १ घण्टा भित्र) देखा पर्दछ
- यो अवस्था छुट्याउन र यसको तत्काल व्यवस्थापन गर्न नसकिएमा व्यक्तिको मृत्यु समेत हुनसकछ
- खोप लगाए पछि हुने बेहोस (Faint) र Anaphylaxis बीच भिन्नता छुट्याउनु जरुरी हुन्छ
- खोप लगाएपछि ब्लबडिजथबिहष्क भएमा तुरुन्त Intramuscular Adrenaline दिनुपर्ने हुन्छ

AEFI monitoring cycle, key players and roles

ए.ई.एफ.आई. उपचार तथा प्रेषणको व्यवस्थापन सम्बन्धी जिल्लास्तरीय योजना तर्जुमा फारम

प्रदेश :

जिल्ला :

क्र.सं.	पालिका / स्वास्थ्य संस्थाको नाम	प्रेषण गरिने ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्र रहेको स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	ए.ई.एफ.आई. व्यवस्थापन केन्द्रको संयोजकको नाम	फोन नम्बर
१.				
२.				
३.				
४.				
५.				
६.				
७.				
८.				
९.				
१०.				

तयार गर्नेको नाम, पद, संस्था र दस्तखत :

स्वास्थ्य कार्यालय प्रमुखको नाम र दस्तखत :

अनुसूचि १४

सुक्ष्म योजना गोष्ठीमा नै सबै पालिका र स्वास्थ्य संस्थाहरु संग छलफल गरेर कुनै ए.ई.एफ.आई. भएमा उपचार, व्यवस्थापन र प्रेषण गरिने स्थान र जिम्मेवार ब्यक्तिहरुको विवरण सहित यो फारममा योजना बनाई सबै संस्था र खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी हरु लाई समेत उपलब्ध गराउनु पर्दछ । सके सम्म टिमको संयोजकमा चिकित्सकको ब्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

ए.ई.एफ.आई.को प्रतिवेदन फारम
(तत्काल गरिने प्रतिवेदन फारम)

मिति :

समय :

(क) साधारण विवरण		
स्वास्थ्य संस्थाको नाम:		जिल्लाको नाम:
विरामीको नाम थर:		
जन्म मिति:	पुरुष / महिला:	
अभिभावकको नाम/ नाता :		
विरामीको पुरा ठेगाना: गा.पा./नगरपालिका/उप महानगरपालिका/महानगरपालिका वडा नं. टोल/गाँउ : घर नं. फोन नं.....		
(ख) प्राविधिक विवरण		
खोप दिएको मिति : / / / समय :		लक्षण शुरु भएको मिति : / / / समय :
भ्याक्सिन दिएको स्थान/स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना		
भ्याक्सिन दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम		पद:
खोपको नाम:	भ्याक्सिन/घोलकमा भएको उत्पादनकर्ता लट नं.	भ्याक्सिन को म्याद सकिने मिति:
१)	१)	१)
२)	२)	२)
३)	३)	३)
तत्काल अनुसन्धान चाहिने(कारण)		
अस्पतालमा भर्ना छ/छैन मिति/समय		
मृत्युभएको छ/छैन मिति/समय		
प्रेषण भएको संस्थाको नाम		सोहि समय र केन्द्र मा त्यस प्रकारका घटना घटेको छ (संख्या)/छैन

प्रतिवेदन गर्ने व्यक्तिको नाम :

पद : दस्तखत : फोन नं : मिति/समय :

नोट: फारम पूर्णरूपमा भरिसकेपछि यथासक्य छिटो स्वास्थ्य कार्यालय, स्वास्थ्य निर्देशनालय, परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने

अनुसूचि १५

यो फारम प्रत्येक खोप टोली र स्वास्थ्य संस्थामा उपलब्ध गराई अभियानको समय वा अभियान पश्चात कुनै पनि अवाञ्छित घटना (AEFI) भएमा तत्कालै सम्बन्धित निकायमा जानकारी गराउन वडा,पालिका बाट पूर्णरूपमा भरि पठाउनु पर्दछ ।

प्रतिवेदन छिटो माध्यम वाट पठाउनु पर्दछ साथै त्यस्तो समस्या भएको वच्चाको अवस्था र व्यवस्थापनमा निरन्तर अनुगमन र सहयोग गर्नु पर्दछ ।

अनुसूचि १६

- खोप पश्चात कुनै गम्भिर प्रकारको घटना भएमा सो विज्ञ विशेषज्ञ, चिकित्सक सहितको टोली बाट घटनाको विस्तृत अनुसन्धान गर्न यो फारम प्रयोग गरिन्छ ।
- कुनै स्थानमा यस्तो घटना भएमा तत्कालै जिल्ला तथा प्रदेश स्तरबाट चिकित्सक वा विशेषज्ञ सहितको टोली परिचालन गरी अनुसन्धान गराई प्रतिवेदन गर्नु पर्दछ ।

खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटना (ए.ई.एफ.आई.) को अनुसन्धान फारम

(अनुसन्धान गर्दा सधैं विवरणहरू स्पष्टसँग भर्नुहोस् । नपुग भएमा अर्को पानामा लेखी यसैसाथ राख्नुहोस् । यसलाई फिल्ड रिपोर्ट र ए.ई.एफ.आई. रिपोर्टसँगै फाइल गर्नुहोस् । ए.ई.एफ.आई. रिपोर्ट भएको २४ घण्टाभित्र अनुसन्धान गर्नुपर्नेछ ।)

(क) साधारण विवरण

ए.ई.एफ.आई. केश आई.डि. नम्बर:

स्वास्थ्य संस्थाको नाम :	जिल्लाको नाम :
विरामीको नाम थर :	
जन्म मिति :	पुरुष / महिला :
अभिभावकको नाम र नाता :	
विरामीको पुरा ठेगाना: गा.पा./न.पा.को नाम : वडा नं.: टोल/गाँउ : घर नं. : सम्पर्क फोन नं. :	

(ख) भ्याक्सिनको विवरण:

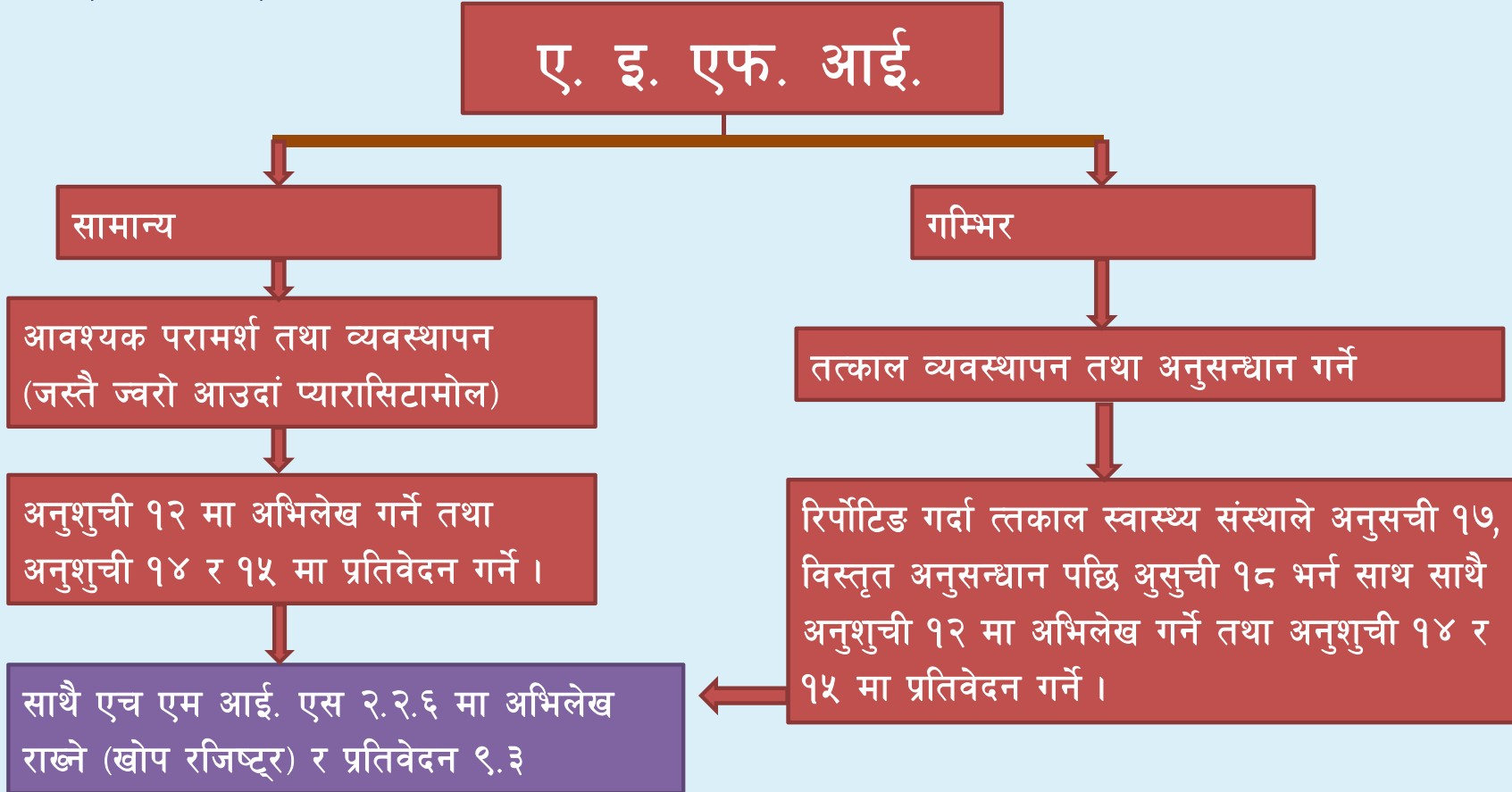
खोपको नाम	शरीरको कुन भागमा खोप दिएको	खोप दिएको तरिका	भ्याक्सिन लट नं.	घोलक लट नं.	भ्याक्सिन उत्पादन गर्ने कम्पनी	भ्याक्सिनको म्याद नाघ्ने मिति	घोलकको म्याद नाघ्ने मिति

खोप दिएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.शुरु भएको मिति र समय	ए.ई.एफ.आई.सूचना प्राप्त गरेको मिति र समय

ए. इ. एफ. आई. रिपोर्टिड

ए. इ. एफ. आई.

ए. इ. एफ. आई. रिपोर्टिङ

तत्काल

- खोप लगाउने स्वास्थ्यकर्मीले स्वास्थ्य संस्थामा जानकारी गराउने

जतिसक्दो छिटो

- स्वास्थ्य संस्था इन्चार्ज र खोप लगाउने स्वास्थ्यकर्मीले आई. एफ. आई. प्रारम्भिक प्रतिवेदन (अनुसुची १५) फारम भर्ने र पालिका र स्वास्थ्य कार्यालयमा पठाउने साथै प्रवक्तालाई पनि जानकारी गराउने ।

२४ घण्टाभित्र

- प्राप्त गरेको अनुसुची १५ प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय र परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने । साथै प्रादेशिक र केन्द्रिय प्रवक्तालाई समेत जानकारी गराउने ।

जतिसक्दो छिटो

- अनुसन्धान टोलिलाई जतिसक्दो छिटो अनुसन्धानको लागि खटाउने । अनुसन्धान टोलिमा सकेसम्म विज्ञ विशेषज्ञ सहित स्वास्थ्य संयोजक, स्वास्थ्य कार्यलयवाट सम्बन्धित व्यक्ति, स्वास्थ्य संस्थाको इन्चार्ज, प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालयका प्रतिनिधि, जिल्ला अस्पतालवाट १ चिकित्सक समेत समावेस गराई विस्तृत अनुसन्धान गरेर अनुसुची १६ भर्ने ।

७ दिन भित्र

- अनुसन्धान टोलिबाट प्राप्त भएको अनुसुची १६ प्रदेश स्वास्थ्य निर्देशनालय र परिवार कल्याण महाशाखामा पठाउने ।

Resources

- Covid-19 vaccines: safety surveillance manual
<https://www.who.int/publications/i/item/10665338400>
- Global manual on surveillance of AEFI
https://www.who.int/vaccine_safety/publications/aeft_surveillance/en/
- AEFI causality assessment manual
https://www.who.int/vaccine_safety/publications/gvs_aeft/en/
- Aide memoir on AEFI investigation
https://www.who.int/vaccine_safety/initiative/investigation/New_aide-memoire_AEFI.pdf
- AEFI investigation software
https://www.who.int/vaccine_safety/software-assistance-guiding-hq-AEFI-investigations/en/
- For COVID-19 vaccine AEFI reporting and COVID-19 AEFI investigation form, refer to the COVID-19 Vaccine Safety Guidance Manual

अभिलेख तथा प्रतिवेदन

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

अभिलेख तथा प्रतिवेदन

- लक्षित समुह प्राथमिकताको आधारमा फरक फरक हुनेछ ।
- अभियान पनि फरक फरक समयमा संचालन हुनेछ । #
- अभियान संचालन गर्दा तोकिएको अनुसूचिहरूमा अभिलेख र प्रतिवेदन गर्नुका साथै लक्षित समुह अनुसार नै अभिलेख#(ट्याली सिटमा) र तोकिएको ढांचामा सबै तहबाट प्रतिवेदन गर्नु पर्दछ ।
- सबै तहमा आफ्नो प्रगति र कार्यक्रमको समिक्षा गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनु पर्दछ ।

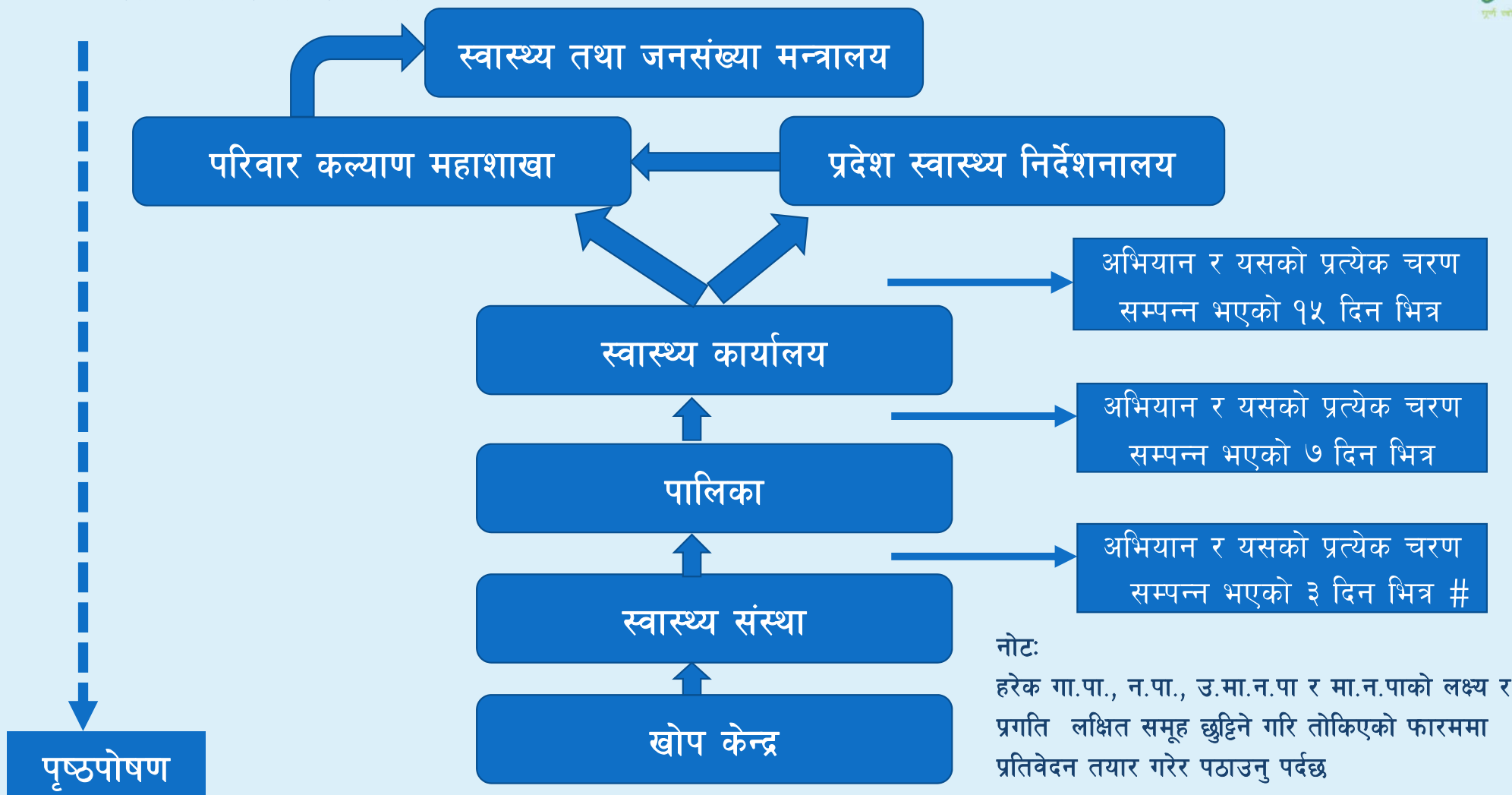

अभिलेख तथा प्रतिवेदन

- प्रत्येक खोप केन्द्रको लागि छुट्टा-छुट्टै ट्याली सिट प्रयोग गरेर तोकिएको लक्षित समुहको महलमा नै अभिलेख गर्ने ।
- ट्याली सिटमा उल्लेख भएको सबै विवरण पूर्णरूपमा भर्ने । खोप तथा खोप सामाग्री उपलब्ध गराउदा नै स्वास्थ्य संस्थाबाट भर्नु पर्ने विवरण भरेर उपलब्ध गराउने ।
- खोप केन्द्र सम्पन्न भए पछि प्रत्येक दिन ट्याली सिट स्वास्थ्य संस्थामा बुझाउने, प्राप्त गर्ने ।

प्रतिवेदन प्रणाली

अभिलेख तथा प्रतिवेदन

- प्रगति प्रतिवेदन तयार गर्दा भ्याक्सन, ए.डि.सिरिन्ज, सेफ्टी बक्सको प्राप्त, खर्च र बाँकीको संख्या तथा भ्याक्सन र सिरिञ्जको खेर जाने दर पनि उल्लेख गर्नुपर्ने ।
- प्रतिवेदनमा ए.ई.एफ.आई.को संख्या र प्रकार पनि समावेश गर्नुपर्ने ।

नोट : अभियानको सबै तहमा तत्काल समिक्षा एवं मुल्यांकन गरि पृष्ठपोषण समेत गर्नु पर्ने भएकोले सबै तहबाट तोकिएको समय भित्रमा प्रतिवेदन गर्नु पर्दछ साथै सो कार्यको सबै तह बाट अनिवार्य अनुगमन गरि समयमै प्रतिवेदन प्राप्त गर्नु पर्दछ ।

ट्याली सिट - अनुसुची ११

कोभिड १९ विरुद्ध खोप अभियान २०७७/७८ कोभिड १९ खोप दिँदा खोप केन्द्रमा प्रयोग गरीने ट्याली सिट

(क) जिल्ला: (ख) पालिका: (ग) वडा नं.: (घ) खोप केन्द्रको नाम र स्थान: (ङ) लक्षित समूह
(ड) खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम: (च) स्वयंसेवकको नाम: (छ) अभियान सञ्चालन मिति:

कोभिड १९ खोप लिएका व्यक्तिहरूको संख्या - पहिलो मात्रा (V)										कोभिड १९ खोप लिएका व्यक्तिहरूको संख्या - दोश्रो मात्रा (V)									
									२०										२०
									४०										४०
									६०										६०
									८०										८०
									१००										१००
									१२०										१२०
									१४०										१४०
									१६०										१६०
									१८०										१८०
									२००										२००
जम्मा										जम्मा									

प्याक्सिन, सिरिन्ज र सेफ्टी बक्सको प्राप्त-सर्चको विवरण						
क्र.सं	विवरण	खोपको नाम	व्याच नं	प्राप्त	सर्च	फिर्ता/बाँकी
१.	प्याक्सिन (१० मात्रा भायल)					
२.	ए.डि. सिरिन्ज (गोटा)					
३.	सेफ्टी बक्स (गोटा)					

खोप लगाएपछि हुनसक्ने अवान्छित घटनाहरूको विवरण							
क्र.सं	AEFI भएको विरामीको नाम	पु/म.	उमेर	लक्षण	सामान्य/गम्भिर	उपचार	नतिजा

प्राथमिकिकरणमा परेका लक्षित समूहहरूलाई फरक महलमा चिन्ह लगाउनु पर्दछ । साथै ट्याली सिटमा खोपको नाम, व्याच नं., प्राप्त खर्च विवरण, अभियानको चरण, ए.ई.एफ.आई. आदि विवरणहरू प्रष्टसंग उल्लेख गर्नुपर्छ । यो ट्याली सिट खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी स्वयंमले खोप दिए लगत्तै भर्नु पर्दछ र यसको संख्या प्रतिवेदन फाराममा उल्लेख गर्नुपर्दछ ।

स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार र सामाजिक परिचालन

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

सूचना संचारको लागि स्वास्थ्यकर्मीको भूमिका

खोप प्राप्त गर्ने लक्षित समूहको पहिचान र प्राथमिकिकरण

आवश्यक स्वास्थ्य सेवा र परामर्श दिने महत्वपूर्ण भूमिका
खोप दिने समयमा कोभिड १९ खोप सम्बन्धि उचित परामर्श

कोभिड १९ खोप अभियानको प्रचार प्रसार

- खोप सम्बन्धि#अनुभव आदान प्रदान गर्ने
- समुदायमा सूचनाको लागि भरपदो#र विश्वासिलो स्रोत व्यक्तिको भूमिका खेल्ने

समुदायको प्रतिनिधि

- अवाञ्छित घटना पश्चात समुदाय र स्वास्थ्य प्राणाली विच समन्वय गर्ने

परिचय

- अभियानको प्राथमिकता निर्धारण भएको लक्षित समुह र चरण अनुसार आवश्यक कृयाकलापहरू योजना गरी संचालन गरिने छ ।
- अभियानलाई प्रभावकारी बनाई सबै तहमा सबै लक्षित समुहले खोप प्राप्त गरी उच्च प्रगति हाशिल गर्न स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचारका कृयाकलापहरू सबैतहमा प्रभावकारी रूपमा संचालन गर्नु पर्दछ ।
- कोभिड १९ खोपको अभियान फरक फरक लक्षित समुह अनुसार विभिन्न चरणमा संचालन हुने भएकोले यो अभियानमा बहुक्षेत्रीय सहभागीता तथा विभिन्न सूचना तथा सञ्चारका माध्यमहरू परिचालन गरिनेछ ।

स्वास्थ्य शिक्षा, सूचना तथा संचार सम्बन्धि क्रियाकलापहरु

१. बहस पैरवी र समन्वय एवं सामाजिक परिचालन
२. स्वास्थ्य शिक्षा सूचना संचार सामग्री विकास, वितरण, प्रयोग र परिचालन

बहस पैरवी र समन्वय एवं सामाजिक परिचालन

- संघिय तहमा उच्च स्तरको प्रतिनिधिहरु लाई जानकारी
- संघिय तहमा पत्रकार सम्मेलन तथा अभियानहरुको चरण घोषणा
- प्रदेश तहमा समन्वय तथा अभिमुखिकरण बैठक
- प्रदेश खोप समन्वय समितिको अभिमुखिकरण र समन्वय बैठक
- जिल्ला तहमा खोप समन्वय समिति र संचार माध्यमहरु संग अभिमुखिकरण
 - सहभागि: जिल्ला खोप समन्वय समितिका पदाधिकारीहरु, सुरक्षा निकायका पदाधिकारीहरु, स्थानिय संचारकर्मीहरु र सरोकारवालाहरु
 - विषय बस्तु :अभियानको औचित्य, संचालन प्रकृया, पालिका /वडा तहको योजना, विभिन्न तहको भूमिका र जिम्मेवारी बांडफाडा।

- पालिका स्तरीय अभिमुखिकरण
 - सहभागि: पालिका खोप समन्वय समितिका पदाधिकारी
 - विषय बस्तु : अभियानको औचित्य, संचालन प्रकृया, पालिका वडा तहको योजना, पालिको भूमिका र जिम्मेवारी बाण्डफाण्ड ।
- वडा स्तरीय अभिमुखिकरण
 - सहभागि: वडा खोप समन्वय समितिका पदाधिकारी, स्वास्थ्यकर्मीहरु
 - विषय बस्तु : अभियानको औचित्य, संचालन प्रकृया, वडा तहको खोपकेन्द्र र संचालन, स्वयंम सेवक परिचालन ब्यवस्था, खोप समितिका पदाधिकारीहरुको भूमिका र जिम्मेवारी बाण्डफाण्ड

नोट :

१. समय अभाव तथा बजेटको आधारमा वडा स्तरको अभिमुखिकरणमा स्वास्थ्यकर्मीहरु र स्वयंम सेवकहरु समेत संगै राखेर अभिमुखिकरण गर्न सकिने छ ।
२. यो बैठकमा खोप दिने स्वास्थ्यकर्मी खोप सेसनमा कम्तिमा १ जना र लक्षित संख्याको आधारमा थप, जनप्रतिनिधि १ जना, शिक्षक १ जना अनिवार्य हुने गरी छनौट र कार्य विभाजन गर्नु पर्दछ ।
- ३.सवै जनप्रतिनिधिहरु बाट आफ्नो पायक पर्ने खोप सेसनमा सहयोगको व्यवस्था गर्नु पर्दछ ।

संचार माध्यमहरुको सहभागिता र संचार

• अभियानको वारेमा#सूचना प्रसारण

- ✓ संघ तथा प्रदेशस्तरमा < आम संचार माध्यमको परिचालन र अभियान सम्बन्धी सूचना प्रसारण
- ✓ जिल्ला स्तरमा < स्थानिय एफ.एम, रेडियो र पत्रपत्रिकाबाट सूचना प्रसारण
- ✓ पालिकास्तरमा < आवश्यकता र उपयुक्तताको आधारमा माईकिङ्ग, च्याली आदी (तराई, शहरी क्षेत्र, सदरमुकाम, हाटबजार, सुकुम्बासी, अल्पसमुदाय बस्ती, ईटा भट्टा आदि)
- ✓ सामाजिक सञ्जालको माध्यम < #(social media/ facebook) मार्फत अभियानको जानकारी गराउने

नोट : जिल्ला, पालिकाहरुले आफ्नो सुक्ष्मयोजना अनुसार लक्षित समुह र चरणा अनुसार सूचनाहरु तयार गरेर रेडियो, एफ.एम, पत्रपत्रिका आदिबाट प्रसारण गर्नु पर्दछ साथै आवश्यकता अनुसार माईकिङ्ग गराउनु पर्दछ ।

- स्वास्थ्य शिक्षा सुचना संचार सामाग्री विकास, वितरण, प्रयोग
 - ✓ अभियान खोप कार्ड
 - ✓ पोष्टर
 - ✓ कोभिड १९ रोग र कोभिड खोप वारेमा धेरै सोधिने प्रश्न/जिज्ञासाहरू (frequently asked questions)
 - ✓ ब्यानर (सूचनामुलक)

अभियान खोपकार्ड

- यो अभियानमा प्रत्येक सेवाग्राहीलाई अभियान खोप कार्ड उपलब्ध गराइने छ ।
- यो कार्ड २ प्रति (१ प्रति स्वास्थ्य संस्था र १ प्रति सेवाग्राहीको लागि) हुने छ ।
- यहि कार्डमा स्वास्थ्य संस्था प्रतिमा सेवाग्राहीको मञ्जुरी लिई अनिवार्य दस्तखत वा सकेसम्म ल्याप्चे लिने ब्यवस्था गरिएको छ ।
- यो कार्डमा दिईएको खोप, ब्याच नं र खोप दिईएको मिति अनिवार्य उल्लेख गर्नु पर्ने छ ।
- **QR Code**
- यो कार्ड लक्षित संख्यामा १० प्रतिशत थप गरी आपूर्ति तथा वितरण योजना गर्नु पर्दछ ।
- खोप दुई पटक लगाउने सल्लाहका साथ, यो कार्ड सुरक्षित राख्न जानकारी गराउने ।

भारा
अगाडिको
नसना
खोप कार्डको

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

कोभिड-१९ खोप अभियान

खोप कार्ड -स्वास्थ्य संस्था प्रति

खोपलिने व्यक्तिको लक्षित समूह.....

नाम उमेर..... लिङ्ग.....

पालिका..... वडा नं.....

सम्पर्क नं.....

नेपाल सरकारबाट कोभिड १९ विरुद्धमा उपलब्ध भएको खोप मैले मेरो राजी खुशी साथ लिएको छु र पछि कुनै भवितव्य परी केही भएमा कोही कसैलाई दोष नदिई म स्वयमं जिम्मेवार हुनेछु ।

दस्तखत/ल्याप्चे.....

खोप दिएको पटक	खोपको नाम र ब्याच नं	खोप लगाएको मिति	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम
पहिलो			
दोस्रो			

नेपाल सरकार
स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय
स्वास्थ्य सेवा विभाग
परिवार कल्याण महाशाखा

कोभिड-१९ खोप अभियान

खोप कार्ड - सेवाग्राही प्रति

नाम उमेर.....

लिङ्ग.....

पालिका..... वडा नं.....

सम्पर्क नं.....

खोप दिएको पटक	खोपको नाम र ब्याच नं	खोप लगाएको मिति	खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीको नाम
पहिलो			
दोस्रो			

दोश्रो पटक खोप लिन आउदा यो कार्ड अनिवार्य रुपमा लिएर आउनुपर्दछ ।

यो कार्ड सुरक्षित राख्नुहोला ।

खोप कार्डको
नसना

गर्ह

Nepal

खोप कार्डको नमूना पछ्याडिको भाग

तपाईंले कोभिड १९ विरुद्धको खोप लिनु भयो । खोप लगाएर यो रोग विरुद्ध प्रतिरोधात्मक क्षमता विकास हुन कम्तिमा १ महिनाको फरकमा यो खोप २ मात्रा लगाउनु पर्दछ । यो खोप सुरक्षित मानिएको छ । खोप लगाएपछि सामान्य ज्वरो आए, टाउको दुख्ने भए, थकाई महशुस भएमा यि चिन्ह/लक्षणहरू ७२ घण्टा पछि आफै ठिक भएर जान्छन् । खोप पश्चात कुनै पनि प्रकारका स्वास्थ्य समस्या भएमा तत्कालै स्वास्थ्यकर्मी वा स्वास्थ्य संस्थामा सम्पर्क गर्नु होला । कोभिड-१९ बाट बच्न र बचाउन प्रत्येक व्यक्तिले निम्न कुराहरू निरन्तर अवलम्बन गर्नु पर्दछ ।

१. निरन्तर साबुन पानीले हात धुने र वेलावेलामा अल्कोहल युक्त सेनिटाईजरको प्रयोग गर्ने ।
२. घरबाट बाहिर निस्कदा वा कार्यालयमा बस्दा अनिवार्य मास्कको प्रयोग गर्ने ।
३. घरबाट बाहिर निस्कदा, भिडभाड तथा सार्वजनिक स्थलमा जांदा कम्तिमा २ मिटरको भौतिक दुरी कायम गर्ने ।

गर्छ

पोष्टर

कोरोना रोग बिरुद्धको खोप अभियान तथा खोप केन्द्र स्थान, संचालन मितिको वारेमा समुदायलाई जानकारी गराउन वडा तथा स्वास्थ्य संस्थाको कार्यक्षेत्रको सार्वजनिक स्थलहरुमा प्रदर्शन (display) गर्न यो पोष्टर उपलब्ध गराईएको हो ।

वितरण तथा प्रयोग प्रकृया:

- जिल्लाको सुक्ष्मयोजना गोष्ठीको समयमा नै वडा स्तरको खोपकेन्द्र, सार्वजनिक स्थलहरु, भौगोलिक क्षेत्रको आधारमा उपलब्ध पोष्टरको वांडफांड योजना बनाई सोहि अनुसार वितरण गर्नु पर्दछ
- प्रत्येक वडाको कम्तिमा १५ स्थानमा पोस्टर टास्ने र आवश्यकताको आधारमा थप गर्ने गरी पोष्टर उपलब्ध गराउने
- वडा खोप समन्वय समिति तथा स्वयंम सेवक गोष्ठीमा पोष्टरको बारे जानकारी गराई उपयुक्त स्थानमा टांस गर्न दिएर पठाउने

कोभिड विरुद्धको खोपको बारेमा सोधिने प्रश्न तथा जिज्ञासाहरु (FAQ)

- कोभिड १९ रोग र यस विरुद्धको खोपका बारेमा हुने जिज्ञासा तथा सो सम्बन्धीको हालसम्म प्राप्त सहि जानकारी समेटेर यो पर्चा तयार गरीएको हो ।
- यो पर्चामा भएका जानकारीले कोभिड रोग र खोपका बारेमा सरोकारवालाहरुमा सही जानकारी भई खोप प्रति सकारात्मक धारणा विकास हुने छ ।
- यो पर्चा समुदायका लेखपढ गर्न सक्ने समूह, जनप्रतिनिधि, शिक्षक, विद्यार्थी, स्वास्थ्यकर्मीहरुका लागि उपयोगी हुने भएकोले सोहि अनुसार वितरण र प्रयोगमा ध्यान दिनु पर्दछ ।

FAQ वितरण तथा प्रयोग प्रकृया

- यो पर्चाको वितरण योजना जिल्ला स्तरको सुक्ष्मयोजना गोष्ठीमा जनसंख्या, विद्यालय, वडा आदिलाई आधार मानी वितरण योजना तयार गरी पालिका तथा स्वास्थ्य संस्थास्तरमा उपलब्ध गराउने ।
- जिल्ला, पालिका, वडा र स्वयंम सेवकहरुको अभिमुखिकरणमा सहभागीहरुलाई समेत उपलब्ध गराई अध्ययन गर्नका लागि प्रोत्साहन गर्ने ।
- अभियानको केहि दिन अघि विद्यालयमा कक्षा कक्षामा केहि प्रति उपलब्ध गराई विद्यार्थीमार्फत सबैलाई जानकारी हुने गरी पढ्न र अन्तरकृया गर्न अनुरोध गर्ने ।
- समुदायका अन्य समूहहरू, संघ संस्थाहरू र अगुवाहरुलाई समेत वितरण गर्ने ।
- सञ्चारकर्मीसँगको अन्तरक्रिया, बिभिन्न व्यवसायिक संघ संगठनको अन्तरक्रिया कार्यक्रममा यहि पर्चामा रहेको जानकारी प्रयोग गर्ने र सबैलाई पढ्न र सोका वारेमा समुदाय र परिवारलाई जानकारी दिन अनुरोध गर्ने ।

सूचनामुलक ब्यानर

- कोभिड रोग विरुद्ध तोकिएका लक्षित समुहका ब्यक्तिहरु लाई खोप लिन र पठाउन प्रोत्साहन र जानकारीको लागि विभिन्न सार्वजनिक स्थानहरुमा प्रदर्शन गर्न ब्यानरको व्यवस्था गरीएको हो ।

वितरण तथा प्रयोग प्रकृया

- यो ब्यानर अन्य सामग्रीसंगै वितरण योजना बनाई वितरण गर्ने
- यो ब्यानर शहर, मानिसहरु आवत जावत गर्ने स्थान, चौकहरुमा प्रदर्शन गर्ने

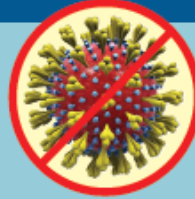
कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) रोगबाट बच्ने उपायहरू

बेलाबेलामा साबुनपानीले
मिचिमिचि हात धुने वा अल्कोहल
भएको स्यानिटाइजर प्रयोग गर्ने

सोक्दा हाइर्यु गर्दा नाक मुख
टिस्यु पेपर वा कुहिलाले छोप्ने

भिडभाडमा नजाने

हात मिलाउनु वा अंकमाल
गर्नुको सट्टा, नमस्कार गर्ने

ज्वरो आएमा, खोकि लागेमा वा श्वाश फेर्न गाह्रो भएमा नजिकको तोकिएको स्वास्थ्य केन्द्रमा सम्पर्क गर्ने

कोरोना भाइरस (कोभिड-१९) रोगका वारेमा थप जानकारीको लागि १११५ वा ९८५१२५५८३९, ९८५१२५५८३७, ९८५१२५५८३८ मा सम्पर्क गरौं ।

खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीको लागि सहायता

खोप निशुल्क पाइन्छ

खोप सुरक्षित हुन्छ

खोपले जीवन रक्षा गर्छ

खोप केन्द्रमा जानु अगाडि

- लक्षित जनसंख्या र चेकलिस्ट अनुसार खोप तथा अन्य खोप जन्य सामाग्रीहरु पर्याप्त भएको नभएको यकिन गर्ने ।
- लक्षित वर्गको नामवली तयार भएको नभएको यकिन गर्ने ।
- स्वएम् सेवकहरुको जिम्मेवारी बाँणफाँड गर्ने ।
- खोप सेसनमा खोप लगाउँदा वा खोप सामाग्री फर्काएर ल्याउँदा, खोपको शुरक्षामा समेत ध्यान दिनु आवश्यक हुन्छ ।

चेकलिष्ट

- लक्षित समुह तथा ब्यक्तिहरुको नामावली
- आइस प्याक सहितको भ्याक्सिन क्यारियर (०.४ वा ०.६ लि. आईसप्याक भएको)
- सुक्ष्म योजना अनुसार कोभिड १९ खोप जिपलक ब्याग सहित
- सुक्ष्म योजना अनुसार ए.डी सिरिन्ज र सेफ्टी बक्स
- खोप कार्ड
- ट्याली सिट र सुचना स्वास्थ्य तथा संचारका सामाग्री (व्यानर, पोष्टर, लिफलेट)
- एनाफाइलाक्सिस किट (एड्रिनालिन र सिरिन्ज)
- कपास
- सामाग्री राख्ने प्लाष्टिक ब्याग
- माष्क, सेनिटाईजर
- हात धुने स्थान (सावुन, हात धुने पानि र बाल्टिन)

खोप केन्द्रमा पुगेपछि

- खोप सेवा संचालन गर्दा प्रतिक्षा कक्ष, खोप दिने ठाँउ र ए.ई.एफ.आई को लागि निगरानि कक्षको व्यवस्था गर्ने ।
- खोप सेवा संचालन, कोठा भित्र गनुपछि र खोपलाई घामको किरणबाट बचाउने । हावा आवतजावत हुने कक्षमा खोप सेसन संचालन गर्नुपछि ।
- कोभिड १९ को संक्रमणबाट बच्न सेवाग्राहि र सेवाप्रदायक सबैले खोप केन्द्रमा कम्तिमा २ मिटरको दुरि कायम गर्ने, हातको सरसफाई र माक्सको प्रयोग गर्ने ।
- खोप सेसनमा आउनु अघि सबैलाई कोभिड१९को लक्षण भए नभएको यकिन गर्ने

स्वयंम सेवकहरुको अभिमुखिकरण तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड

- एक खोप सेसनमा २ जना स्वयंम सेवक आवश्यक हुने र लेखपढ गर्न सक्ने स्वयंम सेवक छनौट गर्नु पर्दछ ।
- विगतको भन्दा फरक कार्य र जिम्मेवारी हुने भएकोले स्वास्थ्य संस्था/वडा स्तरमा छनौट भएका स्वयंम सेवकहरु लाई निम्न विषयहरुमा अभिमुखिकरण गर्नु पर्दछ
- खोप अभियानको औचित्य
- लक्षित समुह र चरणहरु
- खोपकेन्द्र ब्यवस्थापन तथा स्वयंम सेवकको भूमिका
- खोपकार्ड, सहमति फारम, ट्यालरसिट को बारेमा अभिमुखिकरण र अभ्यास
- स्वयंम सेवकको जिम्मेवारी बाँडफाँड (स्वयंम सेवक १, स्वयंम सेवक २)

खोप दिने तरिका

कति मात्रा दिने	०.५ मि.लि.
खोप दिने स्थान	देब्रे पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भागमा ९०° कोण बनाएर (मासु भित्र)
कति पटक	२ पटक (२८ दिनको फरकमा)
खोप दिन नहुने अवस्था	ज्वरो आएको वा कोभिड १९को लक्षण भएमा वा अन्य सक्रिय संक्रमण भएको अवस्थामा गर्भवती वा सुत्केरी आदि र पहिलो खोप लगाउँदा एनाफाइलेक्स् भएमा दोस्रो मात्रा नदिने
खोप दिन मिले अवस्था	≥ १८ वर्षको उमेर समुह
सामान्य असर हरु	सुई लगाएको ठाँउमा दुख्ने, सुन्निने, रातो हुन सक्ने, सामान्य ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने, थकाई र आलस्य महशुस हुने, वाकवाक लाग्ने आदि

१० डोजको (५ मि.ली.)
कोभिसिल्ड खोप

खोप दिने बेलामा सुरक्षित सुई र गुणस्तरिय खोप एकिन गर्ने

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले खोप दिनु अगाडी र खोप दिई सकेपछि अनिवार्य साबुन पानीले हात धुनुपर्दछ ।
- प्रत्येक व्यक्तिलाई खोप दिई सकेपछि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले स्यानिटाइजर वा साबुन पानीले हातको सरसफाई गर्नुपर्दछ ।
- खोप दिने स्थानमा घाउ, दाद भएमा सो भागमा खोप नदिने तर अर्को पाखुरामा तोकिएको भागमा खोप दिने ।
- खोप र सिरिन्ज दुषित, फुटेको, चर्केको र लेवल भए/नभएको एकिन गर्नुपर्छ ।
- भायल खोल्ने बित्तिकै मिति र समय भायलमा लेख्नु पर्छ ।
- खोलेको भायल तोकिएको समय पश्चात वा खोप सेसन सकिएपछि कदापी प्रयोग गर्नु हुदैन ।

खोप दिने बेलामा सुरक्षित सुई र गुणस्तरिय खोप एकिकन गर्ने

- खोप लगाउन एडि सिरिन्जको प्रयोग गर्ने ।
- खोलेको खोप, भ्याक्सिन क्यारियर भित्र (२ देखि ८ डिग्री से.) फोम प्याडमा मात्र राख्ने ।
- एक भायलबाट अर्को भायलमा खोप नमिसाउने ।
- खोलेको भ्याक्सिन एक केन्द्रबाट अर्को केन्द्रमा नलैजाने । बाँकी रहेको खोप अर्को सेसन वा अर्को दिन कदापी नदिने ।
- ए.डि सिरिन्जमा खोप पहिले नै भरेर नराख्ने यदी खोप वा सिरिन्जको गुणस्तरमा कमी आएको शंका लागेमा सो को प्रयोग नगर्ने ।
- निडिललाई नछुने । खोप लगाई सकेपछि निडिललाई रिक्याप नगर्ने ।
- खोलेको भ्याक्सिनलाई ६ घण्टाभन्दा पछि प्रयोग नगर्ने तर सो भन्दा पहिले नै खोप सेसन अन्त्य भएमा पनि त्यसपछि प्रयोग नगर्ने ।

खोप दिने बेलामा

- खोप कार्ड तथा ट्याली सिट उचित तरिकाले भरेको यकिन गर्ने ।
- खोप लगाउने र लिने व्यक्ति एल (ी) आकारमा बस्ने ।
- संस्थागत तथा बाह्य खोप केन्द्रमा कम्तिमा ६ घण्टा सेसन संचालन गर्नुपर्ने छ
- खोप लगाउनु अगाडि परामर्श गर्ने र निगरानि कक्षमा ३० मिनेट बस्न लगाउने ।

परामर्श

- कोभिड १९ खोपको महत्व र लगाउनु पर्ने मात्राको बारेमा
- खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटनाको बारेमा
- पुन : कहिले सर्म्पर्कमा आउने (अर्को मात्राको लागी, केही भएमा तत्काल स्वास्थ्यकर्मीको परामर्श)
- कोभिड रोकथाम तथा नियन्त्रणका उपायहरु
- खोप कार्डको महत्व

खोप सेसन पछि

- ट्यालि सिटमा अभिलेख राख्ने र सो को समायोजन गरि स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने ।
- खोप जन्य फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- खोप सेसन सके पछि प्रत्येक दिन स्वास्थ्य संस्थामा खोप तथा भ्याक्सिन क्यारियर लिएर आएर कण्डसन भएको आईस प्याक फेरेर कोल्डचेन ब्यवस्थापन गर्ने ।

ए.ई.एफ.आई.: एनाफाइलेक्सिस

- खोप दिइसकेपछि सामान्य असरहरु हुन सक्छन् । तर विरलौ हुनसक्ने अवाञ्चित घटना ब्लबउजथबिहष्क को पहिचान र तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्छ ।
- ब्लबउजथबिहष्क बिरलै तर गम्भिर ज्यानै जोखिममा पार्न सक्ने कडा खालको प्रतिक्रिया हो । ब्लबउजथबिहष्क खोप लगाएको केहि मिनेट पछि (> ५ मिनेट) तर विरलैमा २ घण्टा भित्र पनि देखिन सक्छ । कहिले काहि एनाफाइलाक्सिस र बेहोस भएको लक्षण चिन्हहरुमा भुकिन सक्छ । तसर्थ स्वास्थ्यकर्मीले एनाफाइलाक्सिस र बेहोसमा फरक छुट्याई तत्काल उपचार र व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

चिन्ह लक्षणको आधारमा बेहोस र एनाफाइलेक्सिस छुट्याउने आधारहरू

चिन्ह/लक्षण	बेहोस (Faint)	एनाफाइलेक्सिस ९ब्लबउजथबिहष्क०
शुरुमा देखिने चिन्ह/लक्षणहरू	सूई देख्ने बित्तिकै, सूई लगाउँदै गर्दा वा सूई लगाउने बित्तिकै हुने	खोप लागेको केहि मिनेट पछि देखि एक घण्टावा बढी सम्ममा देखिन सक्छ तर प्रायः गरी सूई लगाएको ५ मिनेट भित्र देखिन्छ
छलामा देखापर्ने लक्षणहरू	शरीर फुस्रो ९एबभि० हुँदै जाने, शरीर चिसो हुँदै जाने	सूई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, अनुहार र आँखा सुनिने, शरीरभरी विमिराहरू आउने, जीउचिलाउने
श्वास प्रश्वासमा देखापर्ने लक्षणहरू	सामान्य वा लामो-लामो प्रकारले सास फेर्ने	खोकि लाग्ने, सास फेर्ने गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने र स्वास फेर्ने कष्ट भइ हात र खुट्टा निलो हुन
रक्त सञ्चारमा देखापर्ने लक्षणहरू	मुटुको धडकन कमहुने, रक्तचापकमहुने तर यो क्षणिक हुन्छ र उगो परेर सुत्पा ठिक हुन्छ	मुटुको धडकन बढ्ने र रक्तचाप कम हुने
पाचन प्रणालीमा देखापर्ने लक्षणहरू	वाक्-वाकीलाग्ने, वान्ताहुने	पेट बाउडिने, पेट दुख्ने, वाक्-वाकीलाग्ने, वान्ता हुने
स्नायु प्रणाली सम्बन्धी लक्षणहरू	क्षणिक बेहोस हुने, उगो वा टाउको तल पारेर सुताएपछि होसमा आउने; हात र खुट्टामा भट्का आए जस्तो हुने र आखाँ पल्टाउने जस्तो लक्षण देखिन्छ जुन हेर्दा कम्पन जस्तो पनि देखिन जान्छ तर यो कम्पन भने होइन	धेरै डर, चिन्ता र कष्ट भए जस्तो भान हुने, पूरै बेहोस हुने, उगो वा टाउको तल पारेर सुताए पनि कुनै किसिमको प्रतिक्रिया नदिने

एनाफाइलेक्सिसको लक्षण तथा चिन्हहरूको बृस्तृत जानकारी

लाक्षणिक प्रगति	चिन्ह/लक्षण
छिटो देखापर्ने र पूर्व चेतावनी चिन्ह र लक्षणहरू ढिलो र ज्यान जोखिमपूर्ण हुने चिन्ह र लक्षणहरू	सुई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, विमिराहरू आउने र चिलाउने, चक्कर आउने र गर्मि हुने ।
	जिउ सुन्निकै जाने (जस्तै मुख वा अनुहार) तर दुखाइ नहुने, अनुहार रातो हुने, आँसु आउने, हाछ्छिउँ आउने, नाक जम्ने आदि
	वाक-वाकीलाग्ने, वान्ताहुने, बोलि/स्वर बस्ने हुने
	गला सुनिने, सास फेर्न गाह्रो हुने, पेट दुख्ने आदि
	सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने, रक्तचाप कम हुने र घड्कन अनियमित र कमजोर हुँदै जाने

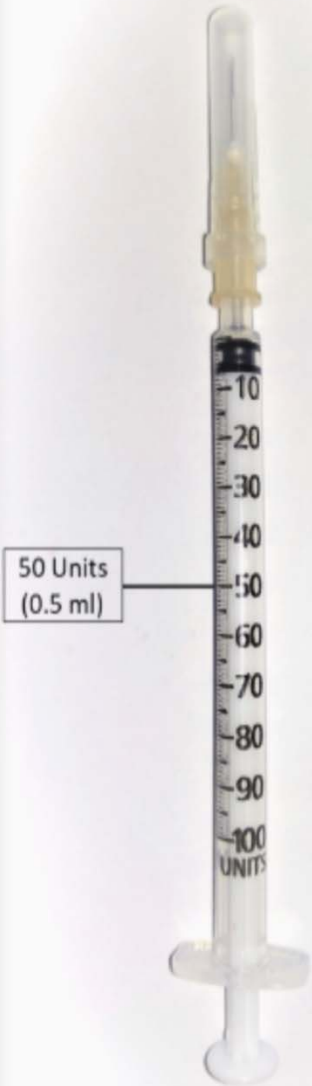
एड्रिनालिनको मात्रा

यो अभियानमा सबै उमेर समुहमा **Adrenaline 1: 1000** को मात्रा एक पटकमा ०.५ एम.एल पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भाग मासुमा (IM) तत्काल दिने । यदि पहिलो मात्रा दिएर विरामीमा सुधार नभएमा ५ देखि १५ मिनेटको फरकमा अन्य दुई मात्रा दिन सकिन्छ ।

नोट : एक उपचार अवधिमा ३ पटक भन्दा धेरै दिनु हुन्न ।

एनाफाइलेक्सि भएमा उचित व्यवस्थापन गरि तत्काल तोकिएको उपचार केन्द्रमा प्रेषण गर्ने ।

व्यवस्थापन भएपछि तत्काल अनुसुचि १४ भरेर स्वास्थ्य कार्यलय र पाहिकाको स्वास्थ्य शाखामा पठाउने ।

खोपदिने स्वास्थ्यकर्मीको लागी सहायता (Job Aid)

खोप केन्द्रमा जानु अगाडि

- लक्षित जनसंख्या र चेकलिस्ट अनुसार खोप तथा अन्य खोप जन्य सामाग्रीहरू पर्याप्त भएको/नभएको यकिन गर्ने ।
- लक्षित वर्गको नामवली तयार भएको/नभएको यकिन गर्ने ।
- स्वयम् सेवकहरूको जिम्मेवारी बाँडफाँड गर्ने ।
- खोप सेसनमा खोप लगाउंदा वा खोप सामाग्री फर्काएर ल्याउंदा, खोपको सुरक्षामा समेत ध्यान दिनु आवश्यक हुन्छ ।

चेकलिस्ट

- लक्षित समुह तथा व्यक्तिहरूको नामावली
- आइस प्याक सहितको भ्याक्सिन क्यारियर (०.४ वा ०.६ लि. आईसप्याक भएको)
- सुक्ष्म योजना अनुसार कोभिड १९ खोप जिपलक व्याग सहित
- सुक्ष्म योजना अनुसार ए.डी सिरिन्ज र सेफ्टी बक्स
- खोप कार्ड
- ट्याली सिट र सुचना स्वास्थ्य तथा संचारका सामाग्री (व्यानर, पोस्टर, लिफलेट)
- एनाफाइलाक्सिस किट (एडिनालिन र सिरिन्ज)
- कपास
- सामाग्री राख्ने प्लाष्टिक व्याग
- माष्क, सेनिटाईजर
- हात धुने स्थान (साबुन, हात धुने पानि र वाल्टिन)

खोप केन्द्रमा पुगेपछि

- खोप सेवा संचालन गर्दा प्रतिक्षा कक्ष, खोप दिने ठाँउ र ए.ई.एफ.आई को लागि निगरानि कक्षको व्यवस्था गर्ने ।
- खोप सेवा संचालन, कोठा भित्र गनुपर्छ र खोपलाई घामको किरणबाट बचाउने । हावा आवतजावत हुने कक्षमा खोप सेसन संचालन गर्नुपर्छ ।
- कोभिड १९ को संक्रमणबाट बच्न सेवाग्राहि र सेवाप्रदायक सबैले खोप केन्द्रमा कम्तिमा २ मिटरको दुरि कायम गर्ने, हातको सरसफाई र माक्सको प्रयोग गर्ने ।
- खोप सेसनमा आउनु अघि सबैलाई कोभिड १९को लक्षण भए/नभएको यकिन गर्ने

स्वयंम सेवकहरूको अभिमुखिकरण तथा जिम्मेवारी बाँडफाँड

- एक खोप सेसनमा जना स्वयंम सेवक आवश्यक हुने र लेखपढ गर्न सक्ने स्वयंम सेवक छनौट गर्नु पर्दछ ।
- विगतको भन्दा फरक कार्य र जिम्मेवारी हुने भएकोले स्वास्थ्य संस्था/वडा स्तरमा छनौट भएका स्वयंम सेवकहरू लाई निम्न विषयहरूमा अभिमुखिकरण गर्नु पर्दछ
- खोप अभियानको औचित्य
- लक्षित समुह र चरणहरू
- खोपकेन्द्र व्यवस्थापन तथा स्वयंम सेवकको भूमिका
- खोपकार्ड, सहमति फारम, ट्यालीसिट को बारेमा अभिमुखिकरण र अभ्यास
- स्वयंम सेवकको जिम्मेवारी बाँडफाँड (स्वयंम सेवक १, स्वयंम सेवक २)

खोप दिने तरिका

कति मात्रा दिने	०.५ मि.लि.
खोप दिने स्थान	देब्रे पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भागमा ९०° कोण बनाएर (मासु भित्र)
कति पटक	२ पटक (२८ दिनको फरकमा)
खोप दिन नहुने अवस्था	ज्वरो आएको वा कोभिड १९को लक्षण भएमा वा अन्य सक्रिय संक्रमण भएको अवस्थामा गर्भवती वा सुत्केरी आदि र पहिलो खोप लगाउंदा एनाफाइलेक्सिस भएमा दोस्रो मात्रा नदिने
खोप दिन मिल्ने अवस्था	≥ १८ वर्षको उमेर समुह
सामान्य असर हरु	सुई लगाएको ठाँउमा दुख्ने, सुन्निने, रातो हुन सक्ने, सामान्य ज्वरो आउने, टाउको दुख्ने, थकाई र आलस्य महशुस हुने, वाकवाक लाग्ने आदि

खोप दिने बेलामा सुरक्षित सुई र गुणस्तरिय खोप एकिन गर्ने

- खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले खोप दिनु अगाडी र खोप दिई सकेपछि अनिवार्य साबुन पानीले हात धुनुपर्दछ ।
- प्रत्येक व्यक्तिलाई खोप दिई सकेपछि खोप दिने स्वास्थ्यकर्मीले स्यानिटाइजर वा साबुन पानीले हातको सरसफाई गर्नुपर्दछ ।
- खोप दिने स्थानमा घाउ, दाद भएमा सो भागमा खोप नदिने तर अर्को पाखुरामा तोकिएकै भागमा खोप दिने ।
- खोप र सिरिन्ज दुषित, फुटेको, चर्केको र लेवल भए/नभएको एकिन गर्नुपर्छ ।
- भायल खोल्ने बित्तिकै मिति र समय भायलमा लेख्नु पर्छ ।
- खोलेको भायल तोकिएको समय पश्चात वा खोप सेसन सकिएपछि कदापी प्रयोग गर्नु हुदैन ।
- खोप लगाउन एडि सिरिन्जको प्रयोग गर्ने ।
- खोलेको खोप, भ्याक्सिन क्यारियर भित्र (२ देखि ८ डिग्री से.) तर फोम प्याडमा मात्र राख्ने ।
- एक भायलबाट अर्को भायलमा खोप नमिसाउने ।
- खोलेको भ्याक्सिन एक केन्द्रबाट अर्को केन्द्रमा नलैजाने । बाँकी रहेको खोप अर्को सेसन वा अर्को दिन कदापी नदिने ।
- ए.डि सिरिन्जमा खोप पहिले नै भरेर नराख्ने यदी खोप वा सिरिन्जको गुणस्तरमा कमी आएको शंका लागेमा सो को प्रयोग नगर्ने ।
- निडिललाई नछुने । खोप लगाई सकेपछि निडिललाई रिक्काप नगर्ने ।
- खोलेको भ्याक्सिनलाई ६ घण्टाभन्दा पछि प्रयोग नगर्ने तर सो भन्दा पहिले नै खोप सेसन अन्त्य भएमा पनि त्यसपछि प्रयोग नगर्ने ।

खोप दिने बेलामा

- खोप कार्ड तथा ट्याली सिट उचित तरिकाले भरेको यकिन गर्ने ।
- खोप लगाउने र लिने व्यक्ति एल (L) आकारमा बस्ने ।
- संस्थागत तथा बाह्य खोप केन्द्रमा कम्तिमा ६ घण्टा सेसन संचालन गर्नुपर्ने छ ।
- खोप लगाउनु अगाडि परामर्श गर्ने र निगरानि कक्षमा ३० मिनेट बस्न लगाउने ।

परामर्श

- कोभिड १९ खोपको महत्व र लगाउनु पर्ने मात्राको बारेमा
- खोप लगाएपछि हुने अवाञ्छित घटनाको बारेमा

- पुनः कहिले सर्पिकमा आउने (अर्को मात्राको लागी, केही भएमा तत्काल स्वास्थ्यकर्मीको परामर्श)
- कोभिड रोकथाम तथा नियन्त्रणका उपायहरू
- खोप कार्डको महत्व

खोप सेसन पछि

- ट्यालि सिटमा अभिलेख राख्ने र सो को समायोजन गरि स्वास्थ्य संस्थामा पठाउने ।
- खोप जन्य फोहोर मैलाको उचित व्यवस्थापन गर्ने ।
- खोप सेसन सके पछि प्रत्येक दिन स्वास्थ्य संस्थामा खोप तथा भ्याक्सिन क्यारियर लिएर आएर कण्डिसन भएको आईस प्याक फेरेर कोल्डचेन व्यवस्थापन गर्ने ।

ए.ई.एफ.आई.: एनाफाइलेक्सिस

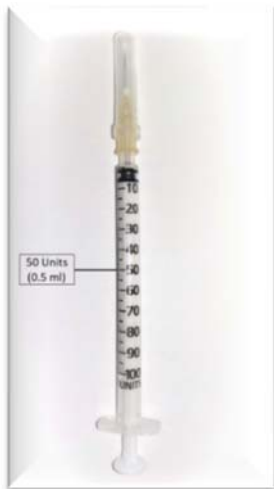
- खोप दिइसकेपछिसामान्य असरहरू हुन सक्छन् । तर विरलै हुनसक्ने अवाञ्छित घटना Anaphylaxis को पहिचान र तत्काल व्यवस्थापन गर्नुपर्छ ।
- Anaphylaxis विरलै तर गम्भिर ज्यानै जोखिममा पार्न सक्ने कडा खालको प्रतिक्रिया हो । Anaphylaxis खोप लगाएको केहि मिनेट पछि (>५ मिनेट) तर विरलैमा २ घण्टा भित्र पनि देखिन सक्छ । कहिले काहि एनाफाइलाक्सिस र बेहोस भएको लक्षण चिन्हहरूमा भुकिन सकिन्छ । तसर्थ स्वास्थ्यकर्मीले एनाफाइलाक्सिस र बेहोसमा फरक छुट्याई तत्काल उपचार र व्यवस्थापन गर्नु पर्दछ ।

चिन्ह लक्षणको आधारमा बेहोस र एनाफाइलेक्सिस छुट्याउने आधारहरू

चिन्ह/लक्षण	बेहोस (Faint)	एनाफाइलेक्सिस (Anaphylaxis)
शुरुमा देखिने चिन्ह/लक्षणहरू	सूई देखे बित्तिकै, सूई लगाउँदै गर्दा वा सूई लगाउने बित्तिकै हुने	खोप लागेको केहि मिनेट पछि देखि एक घण्टा वा बढी सम्ममा देखिन सक्छ तर प्रायः गरी सूई लगाएको ५ मिनेट भित्र देखिन्छ
छालामा	शरीर फुस्रो (Pale) हुँदै जाने, शरीर चिसो हुँदै जाने	सूई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, अनुहार र आँखा सुनिने, शरीरभरी विमिराहरू आउने, जीउचिलाउने
शवास प्रशवासमा	सामान्य वा लामो-लामो प्रकारले सास फेर्ने	खोक लाग्ने, सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने र स्वास फेर्न कष्ट भइ हात र खुट्टा निलो हुन
रक्त सञ्चारमा देखापर्ने लक्षणहरू	मुटुको धडकन कम हुने, रक्तचाप कम हुने तर यो क्षणिक हुन्छ र उगो परेर सुत्दा ठिक हुन्छ	मुटुको धडकन बढ्ने र रक्तचाप कम हुने
पाचन प्रणालीमा	वाक-वाकी लाग्ने, वान्ता हुने	पेट बाउडिने, पेट दुख्ने, वाक-वाकी लाग्ने, वान्ता हुने
स्नायु प्रणाली सम्बन्धी	क्षणिक बेहोस हुने, उगो वा टाउको तल पारेर सुताएपछि होसमा आउने; हात र खुट्टामा भट्टका आए जस्तो हुने र आखाँ पल्टाउने जस्तो लक्षण देखिन्छ जुन हेर्दा कम्पन जस्तो पनि देखिन जान्छ तर यो कम्पन भने होइन	धेरै डर, चिन्ता र कष्ट भए जस्तो भान हुने, पूरै बेहोस हुने, उगो वा टाउको तल पारेर सुताए पनि कुनै किसिमको प्रतिक्रिया नदिने

एनाफाइलेक्सिसको लक्षण तथा चिन्हहरूको बृस्तुत जानकारी

लाक्षणिक प्रगति	चिन्ह/लक्षण
छिटो देखापर्ने र पूर्व चेतावनी चिन्ह र लक्षणहरू	सूई लगाएको वरिपरि रातो हुने, सुनिने, विमिराहरू आउने र चिलाउने, चक्कर आउने र गर्मि हुने ।
	जिउ सुनिदै जाने (जस्तै मुख वा अनुहार) तर दुखाइ नहुने, अनुहार रातो हुने, आँसु आउने, हाँछिछुँ आउने, नाक जम्ने आदि
	वाक-वाकीलाग्ने, वान्ताहुने, बोलि/स्वर बस्ने हुने
ढिलो र ज्यान जोखिमपूर्ण हुने चिन्ह र लक्षणहरू	गला सुनिने, सास फेर्न गाह्रो हुने, पेट दुख्ने आदि
	सास फेर्न गाह्रो हुने, सास फेर्दा घ्यार-घ्यार वा स्वाँस्वाँ आवाज आउने, रक्तचाप कम हुने र घडकन अनियमित र कमजोर हुँदै जाने

यो अभियानमा सबै उमेर समुहमा **Adrenaline 1: 1000** को मात्रा एक पटकमा ०.५ एम.एल पाखुराको माथिल्लो बाहिरी भाग मासुमा (IM) तत्काल दिने । यदि पहिलो मात्रा दिएर विरामीमा सुधार नभएमा ५ देखि १५ मिनेटको फरकमा अन्य दुई मात्रा दिन सकिन्छ ।

नोट : एक उपचार अवधिमा ३ पटक भन्दा धेरै दिनु हुन्न ।

एनाफाइलेक्सिस भएमा उचित व्यवस्थापन गरि तत्काल तोकिएको उपचार केन्द्रमा प्रेषण गर्ने ।

व्यवस्थापन भएपछि तत्काल अनुसुचि १४ भरेर स्वास्थ्य कार्यलय र पाहिकाको स्वास्थ्य शाखामा पठाउने ।